

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Majandusteaduskond
Rahvusvaheliste suhete instituut
Rahvusvaheliste suhte ja politoloogia õppetool

Martšela Kurlõkova

**KAS UKRAINA PÕHJUSTAS MAAILMAS UUE KÜLMA
SÕJA?**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Jüri Kadak

Tallinn 2015

SISUKORD

SISUKORD	2
ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. MIKS UKRAINA ON VAJALIK VENEMAALE?	6
1.1. Ajalooline kokkukuuluvus	6
1.1.1. Golodomor.....	6
1.1.2. Kes oli Stepan Bandera?.....	7
1.1.3. Pärast Teise Maailmasõja lõppu	7
1.1.4. Budapest Memorandum 1994.....	7
1.2. Geopoliitiline ja geostrateegiline kuuluvus	8
1.2.1. Rendi Leping Krimmis	9
1.3. Ukraina majandus	10
1.3.1. Post-Nõukogude majanduslangus	10
1.3.2. Majanduslangus 2008-2009 ja taastumine 2010-2011	10
1.3.3. Nõrk majandus ja puudujäägid	11
1.3.4. Struktuursed probleemid	12
1.3.5. Kehv ärikeskkond	13
2. UKRAINA KATSED EUROOPAGA LIITUMISEKS	15
2.1. Minski leping ja Ukraina SRÜ.....	15
2.2. Oranž revolutsioon.....	16
2.3. Janukovõtši valitsus	17
2.3.1. Ukraina Oligarhid.....	18
2.4. Ukrainlaste lõhestumine	18
2.5. Euroopa Liidu assotsiatsioonileping	20
2.6. Janukovitši kukutamine	21
2.6.1. Tõmošenko vabastamine	22
2.7. Euroopa Liidu kaubandussuhted Ukrainaga	22
2.8. EL-i strateegiaga seotud probleemid Ukrainas	24

3. VENEMAA VASTUTEGEVUS UKRAINA LIITUMISELE EUROOPAGA, KRIMMI ANNEKTSIOON JA SÕDA IDA-UKRAINAS	26
3.1. Sündmuste kulg.....	26
3.2. Iseseisvus deklaratsioon ja rahvahääletus	31
3.3. Kas Venemaa tegevus on kooskõlas Rahvusvahelise õigusega?	32
3.4. Ukraina uus valitsus	33
3.5. Kas USA ja Euroopa Liit tagab uut valitsust?	33
3.6. Sõda Ida-Ukrainas.....	34
3.7. Venemaa vaated.....	36
3.7.1. Propoganda sõda.....	37
4. JULGEOLEKU OLUKORRA HALVENEMINE TERVES MAAILMAS: KAS ON TEKKINUD UUS KÜLM SÕDA?	39
4.1. Mis on külm sõda?	40
4.2. Sanktsioonid Venemaa tegevuse vastu	41
4.3. Teised riigid endises Nõukogude piirkonnas	43
4.3.1. Moldova ja Transnistria.....	43
4.3.2. Baltimaad.....	44
4.3.3. Kesk-Aasia	45
4.3.4. Valgevene	45
4.3.5. Kesk-Euroopa	45
4.3.6. Kaukaasia.....	46
4.4. Jõudude tasakaal	46
KOKKUVÕTE	48
VIIDATUD ALLIKAD	51
SUMMARY	58

ABSTRAKT

Käesolevas bakalaureusetöös analüüsitakse kas Ukraina põhjustas maailmas uue külma sõja, Ukraina kriisi sündmusi, tagajärgi ja põhjusi. Samuti töös uuritakse kuidas Ukraina on katsetanud ühineda Euroopa Liiduga ja mis on sellest saanud.

Ukraina kriis on üks aktuaalsemaid teemasid praegu. Hirm suure sõja ees Euroopas on tänapäeva põlvkonnale olnud kaua aega võõras. Oleme uskunud ja arvanud, et maailm meie ümber on pärast Külma sõja lõppu muutunud. Kuid 2014. aasta sündmuste järgi võib hirm tagasi nahka tulla. Meedias on viimasel ajal väga palju spekuleeritud suure sõja puhkemise üle Euroopas.

Külma sõja, nagu ka tavalise sõja ja üleüldse kriiside aja positiivne pool on selles, et ta avab paljut seni varju jäävat, mis esialgu silma ei paista. Saab selgeks, millised on tegelikud sihid, kes-kellela läbi käib ja kes on viimastel aastatel käitunud nutikamalt kui konkurendid.

Venemaa annkteerimine Krimmis, tekkitas suurt geopoliitilist šokki Euroopa julgoleku süsteemis, alates külma sõja aja lõpust. Sündmusi Ukrainas ja Krimmis peetakse selgeks märgiks konkurentsi Lääne ja Venemaa vahel, mis on tõusnud alates 1992. aastast. Teisisõnu, vaatamata kõigile pingutustele ohjeldama, Atlandi-Euraasia rivaalitseerimine on tulnud päevavalgele põhjalikult.

Töö pealkiri on: Kas Ukraina põhjustas maailmas uue külma sõja? Töö eesmärgiks on välja selgitada kuidas Venemaa on seotud Ukrainaga läbi aegade ja miks Ukrainat on vaja Venemaale? Miks puhkes konflikt?

Antud bakalaureuse töös uurimisobjektiks on Ukraina konflikt Venemaaga.

Võtmesõnad: Ukraina kriis, Venemaa, Euroopa Liit, Ukraina, Krimm, külm sõda, okupatsioon.

SISSEJUHATUS

Kriisi alguseks sai novembris 2013. aastal, kui Janukovõtš muutis oma meelt viimasel hetkel ja otsustas mitte allkirjastada EL–i assotsiatsioonilepingu Vilniuses. Vastumeelsus ära maksta Kiivi kiireloomulised võlad ja anda rahalist abi vaja reforme mõjutatud ja poliitilist rõhumist Venemaaga, Ukrainal oli võimalus siis valida Moskva või Brüssel. Peale seda otsust, Euroopa meelsed protestijad tabasid Kiievi tänavaid ja Ukraina president Janukovõtš põgenes riigist. Varsti pärast seda, terve maailm jälgis Venemaa sõjalist anneksiooni Krimmis.

Antud töö analüüsib kas Ukraina põhjustas maailmas uue külma sõja. Töö uurimisobjektiks on Ukraina kriis, põhjused ja tagajärjed.

Eesmärgi saavutamiseks on seatudjärgmised uurimisküsimused:

1. Miks Ukrainat on vaja Venemaale?
2. Ukraina katsed liitumiseks Euroopaga
3. Kas Ukraina säilitab territoriaalse tervikuse?
4. Kuidas sai juhtuda ni, et Ukraina võimud ja relvajõud ei reageerinud Moskva poolsetele ülevõtmistele?

Moskva kasutas juhust, kui Ukraina valitsus ja relvajõud sattusid segadusse, ning riigis ei toimunud riigi ja relvajõudude juhtimist. Analoogne tegevus toimus 1992. aastal Azerbaidžaanis, kes oli tugevam riik kui Armeenia, kuid segadused riigi juhtimises võimaldas Armeenial hõivata Karabahhi.

Venemaa on sunnitud maailma avalikkuse ees järgiandmaja lõpetama niinimetatud separatistide petmise, millega Donbassi ja Luganski piirkonnad jäävad Ukrainasse, kuid teatud eriõigustega. Eesmärk on lahendada konflikt diplomaatiliselt.

1. MIKS UKRAINA ON VAJALIK VENEMAALE?

1.1. Ajalooline kokkukuuluvus

Ukraina ja Venemaa on olnud alati väga tihedalt seotud geograafiliselt, ajalooliselt, poliitiliselt, kui ka majanduslikult.

9. sajandil Ukraina territooriumil moodustusesimene idaslaavlaste riik – Kiievi-Vene riik. Tahõlmas tänapäevase Lääne-Ukraina Kiievi piirkonna. Lõuna- ja Kagu-Ukraina alasid kontrollisid siis polovetsid ja Krimmitänapäeva Ida-Ukraina alasid Bütsants. Järgmistel sajanditel pani see alguse ukrainlaste ja venelasterahvuslikule identiteedile.

1657–1659. aastatel Ukraina oli Rzeczpospolita koosseisus ja Moskva Tsaaririik tahtis Ukraina vasakkallast poolakate käest omale. (Paul 1996)

18 sajandi lõppus rajati Krimmi, Sevastopoli linn ja sinna Vene Impeeriumi Musta mere laevastiku baas. 19. sajandil alustati Ida-Ukrainas kivisõe kaevandamist ja see piirkond muutus Vene impeeriumi tähtsamaks tööstuskeskuseks, kuhu toodi tööjõudu üle kogu Venemaa ja sellega piirkond venestus. Eelnevalt oli Katariina II ajanud kasakad Ukrainast välja ja asustas nad ringi. Katariina valitsemisajal hakati piirama ukrainlaste rahvusteadvust. Ukraina nimetati ametlikult ümber Väike-Venemaaks. 19. sajandil Ukraina olis õetööstusele põhinev raske- ja sõjatööstus riik. (Андерсен 2005)

1917. aasta novembris kuulutas Ukraina ülemraada Ukraina iseseisvaks riigiks, kuid kaotas selle juba 1921. (Paul 1996)

1.1.1. Golodomor

Stalini korraldatud näljahädas surnud ja tapetud ukrainlaste täpne arv on tänaseni teadmata. Ukraina ajaloolased hindavad hukkunute arvuks umbes üheksa miljonit. 25% Ukraina elanikkonnast suri näljahädas. (Kurkow 2014) Nõukogude Liit varjas seda genotsiidi. Tänapäeval on golodomori lõpuks tunnistanud. Väljaspool Nõukogude Liitu on seda näljahäda

peetud vältitavaks ja tahtlikuks genotsiidiks. 1931. aastal lõpetati ukrainastamispoliitika, see asendus ulatusliku venestamisega. (Bibliotekar 2002)

Peale Golodomori oli massiküüdtamine, kus kümned tuhanded ukrainlased küüdtati Venemaa kaugematesse piirkondadesse.

1.1.2. Kes oli Stepan Bandera?

Stepan Bandera 1909.–1959. aastatel oli Ukraina rahvusliku liikumise liider. Tema järgi nimetati liikumise tegelasi aastakümneid „bandeeralasteks”. Rahvuslike noorsooorganisatsioonide aktivist Bandera kuulus OUN-i selle asutamisest peale.

Bandera üritas 1941. aastal sakslaste abiga taastada Ukr. Iseisvus, kuid sakslased olid selle vastu. OUN võitles Ukraina iseseisvuse eest ja OUN-il oli oma sõjaline organisatsioon UPA.

Nõukogude propogandas on mõiste „banderovtšõ“ ehk banderalased tavaliselt kasutatud kõikide ukraina rahvuslaste kohta. Uusimal ajal nimetab Vene propoganda nii juba kõiki Euroopa-meelseid Ukraina kodanikke. (Lucas 2010, 82)

1.1.3. Pärast Teise Maailmasõja lõppu

Pärast Teist Maailmasõja lõppu asuti sõjapurustusi likvideerima ja toodi uued tööjõud Venemaalt. 1954. aastal ühendati Krimm Ukrainaga majanduslikul eesmärgil, et varustada teda elektri, gaasi ja veega, mis tuli Ukrainast.

Ukraina oli üks endistest NSV liidu riikides, kes näitas algatust Nõukogude Liidu lahkumiseks. Ukraina võttis üle kogu endise Nõukogude Armeed väeosad oma koosseisu koos tehnikaga, samuti ka tuumarelvad ja nende kohaletoimetamise vahendid.

1.1.4. Budapest Memorandum 1994

Pärast NSV lagunemist, Ukraina, Valgevene ja Kasahstani territooriumidel paiknesid paljud liidu tuumarelvad. 1994. aastal suureks kergenduseks Ukraina ja teised kaks iseseisvunud riiki lubasid kaotada kõik tuumarelvad nende territooriumidelt ja ühinesid tuumarelva leviku tõkestamise lepinguga (NPT).

Memorandum allkirjastasid Ukraina, Venemaa, USA presidendid ning Suurbritannia peaminister. Hiljem Hiina ja Prantsusmaa ühinesid. Memorandum tervitas asjaolu, et Ukraina liitumine NPT-ga ja ütles, et allakirjutanud austavad Ukraina iseseisvust ja piire:

1. Venemaa, Ühendkuningriik, Põhja-Iirimaa ja USA kinnitavad oma kohustust vastavalt Ukraina põhimõtetele Euroopa lõppaktile Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni, austada Ukraina sõltumatust, suveräänsust ja olemasolevaid piire.
2. Venemaa, Ühendkuningriik, Põhja-Iirimaa ja USA kinnitavad oma kohustust hoiduda jõuga ähvardamisest ja jõu kasutamisest territoriaalse terviklikkuse vastu või Ukraina poliitilise sõltumatuse, et ükski nendest relvadest kunagi ei kasutata Ukraina vastu, välja arvatud enesekaitseks või muul viisil vastavalt ÜRO korraldusele.
3. Venemaa, Ühendkuningriik, Põhja-Iirimaa ja USA kinnitavad oma kohustust Ukraina kooskõlas põhimõtetelega lõppaktile Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni, hoiduda majanduslik sundus, mille eesmärk on allutada oma huvide teostamisel Ukraina õigusi, mis kaasnevad tema suveräänsust ja seega tagada mis tahes liiki. (UN 1994)

Enne lahkumisest esmakordsel visiidil Washingtoni peaministriga, Yatsenyuk ütles Ukraina parlamendis: „Riik, kes vabatahtlikult loobus tuumaarsenalistja saanud tagatise maailma juhtivaitelt riikidelt, leiab end kaitsmata, üks-ühele koos riigiga, mis on hambuni relvastatud “. (Mardell, 2014) Kuid Budapest Memorandumiallkirjastamine ei tähenda, et ongarantiimistahesolukorras kaitstud Ukrainarünnakukorraljaomasuveräänsust. See ei ole vastastikune kaitse kokkulepe, nagu on kokku leppinud NATO liikmed. (The Minsk Agreement 1991)

1.2. Geopoliitiline ja geostrateegiline kuuluvus

Ukrainal on suur geopoliitiline tähtsus, läbi tema terrotooriumi (Krimm) saab kontrollida Musta mere regiooni, ta on tähtis kommunikatsiooni allikas Venemaa ja Kesk- ning Lõuna Euroopa vahel. Ukraina valdamisega sai Venemaa avaldada survet nii Poolale, Tsehile, Slovakkiale, Ungarile ja Rumeeniale. Ukraina valdamine tegi Venemaa impeeriumiks Balti riikide kõrval.

Venemaa jaoks on suurimaks probleemiks Ukraina suurus ja olulisus. Kuigi Ukrainat võrreldakse tihti riikidega nagu Eesti või Gruusia, on Ukraina Gruusiast kümme korda suurema nii rahvaarvu kui ka territooriumiga.

Sevastopoli linn on mänginud Venemaa jaoks erilist rolli. Millise riigi koosseisu Sevastopol kuulub? Jüri Lužikov, kes oli 1992-2010. aastatel Moskva linnapea, vastas ta ikka, et see pole veel otsustatud ja Venemaa üritavat seda „omaenda riigiõiguse õpetuse vaimus“ selgitada. Kremlile oli alati kasulikum rõhutada, kui väga südamelähedased on Sevastopol ja selle elanikud Moskvale. Sevastopoli inimesed on omaette rahvas. NSV ajal elasid seal eruohvitseride pered. Tegemist oli suletud linnaga, kuhu tohtisid siseneda ainult need, kes seal elasid või nende külalised, et spioonid kogemata kombel Nõukogude mereväe salajasi objekte ei näeks.

19. sajandil muutus Krimm Venemaa Musta mere tugialaks, Sevastopolist tehti sõjasadam. 1921. aastal loodi Krimmi Autonoomne NSV, Vene NFSV koosseisus, mille rahvastikust moodustasid viiendiku krimmitatarlased. (Дертепев 2005, 15-25)

1945. aastal tühistati krimmitatarlaste autonoomia ja 1948. aastal eraldati Sevastopol Krimmi oblastist ja Sevastopolist sai Vene NFSV keskalluvusega linn. 19. veebruaril anti Krimmi oblast üle Ukraina NSV-le. (Millitaarmuuseum 2014)

Ukraina oli endise NSV Liidu ülitähtis majanduskeskus, mis põhines võimsale energiatööstusele, Dombassi söebassein, Dneprogressi hüdroelektrijaam ja kals suurt tuumajaama, Tsernobolis ja Zaporozjes. Selle põhjal töötas masinaehitustööstis ja võimas sõjatööstuskompleks. Ukraina on olnud Venemaa „viljaaidaks“. Kuni Teise Maailmasõja alguseni oli Harkovis NSV Liidu võimsaim tankitööstus.

1.2.1. Rendi Leping Krimmis

1997. aastal Venemaa ja Ukraina otsustasid erimeelsuste lahendamiseks vahendada kahekümneks aastaks rendilepingu, Musta mere laevastiku jäämisega Krimmi.

2008. aastal septembris Vene kaitseministeerium väljendas soovi pikendada üürilepingut kuni 2017. aastani. Tollaegne peaminister Julia Timošenko ütles: „Me peame säilitama selle lepingu 2017. aastani ja siis meil on vaja teha Ukraina sõjaväebaasi tsoon.“ (No Russia in Ukraine 2008)

Samas eesistuja Viktor Janukovõtš ütles, et 2010. aasta aprillis tuleb pikendada kahe riigi üürilepingut 25. aastaks, kuni 2042. aastani, mille vastutasuks oleksid maagaasi soodustingimustel. (International 1998)

Venemaa merevägi, laevastik ja 13000 sõjaväelasega tugev Musta mere laevastiku peakorter asub Krimmis. 25 laeva, number koosneb kahest miiniristlejat, üks hävitaja, kaks ristlejat, 19 patrulli ja rannikualade võitlejat ja üks taktikaline allveelaev. See on väikseim neljast laevastikest Vene mereväest. (Voices 2014)

1.3. Ukraina majandus

1.3.1. Post-Nõukogude majanduslangus

Juba Tsaari-Venemaa jaoks oli Ukraina tähtis põllumajanduse piirkonnana. Kuigi peale Teist Maailmasõda oli Ukraina roll NSV majanduses langenud, oli ta endiselt ülitähtis. NSV ajal oli Ukraina suuruselt teise majandusega liiduvabariik. Siis tööstus ja põllumajandus mängisid plaanimajanduses tähtsat rolli. Peale NSV lagunemist jäi Ukrainasse palju sõjatööstust, sõjaraketi tehased, millest Venemaa ei saanud loobuda. Ukraina läks üle turumajandusele. Ülemineku aeg oli eriti raske Ukrainas. 1991. aastal võitles valitsus esmatarbekaupade defitsiidiga, järgnevatel aastail oli probleemiks inflatsioon. 1993. aastal püstitas Ukraina maailmarekordi inflatsioonis aasta kohta, mille aastane inflatsioonimäär oli üle 10 000% aasta lõpuks. (World Development Indicators 2014)

IMF keskpanga stabiliseerimise programmi muudatusi ja uus valuuta (grivna) 1996. aastal aitas stabiliseerida, kuigi sisemajanduse koguprodukt (SKP) jätkas kokkutõmbeid. 1996. aastaks oli majandus toodang sama suur ku pool sellest, mis oli 1989. aastal ning see kestis kuni 2000. aastani. (World Economic Outlook Databases 2015)

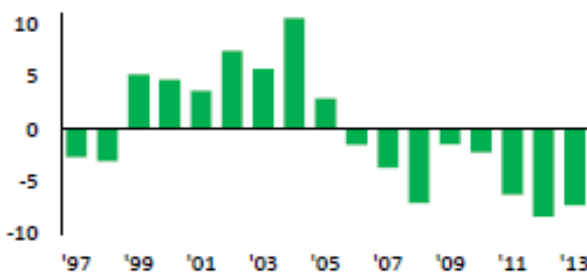
1.3.2. Majanduslangus 2008-2009 ja taastumine 2010-2011

Ülemaailmne finantskriis majandusele tõi suure languse, kus SKP aastal 2009 oli 15%, tegemist oli ühe sügavama majanduslangusega Euroopas. Ülemaailmse nõudluse vähenemise suhtes, Ukraina eksport oli terav. See oli seotud terase ja muude kaupade hinnalangusega, mis

tõi kaasa ka riigi valuuta, grivna languse. Sisenõudlus tarbijate kujul, kulutused ja investeeringud samuti langesid järsult.

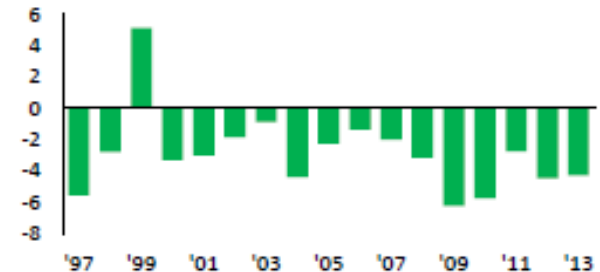
Nõudluse langus põhjustas suure eelarve ja kaubandusbilansi, rahalise puudujäägi (allpool on välja toodud graafikud). Need “puudujäägid” ja kõrged võlad pankade käes, 2008. aastal Ukraina võttis IMF 16400000000 dollarit laenu, et katta puudujäägid ja stabiliseerida majanduslikke ja rahalisi tingimusi. Laen tuli tingimustel, mis on olid tervikliku kogumi reformi valitsuse tehtud, mille eesmärgiks oli parandada majanduse kasvupotentsiaali ja tuleviku stabiilsust. (Andersen 2008)

Current account balance, 1997-2013
% of GDP

Source: IMF, Oct 2013 World Economic Outlook

Government budget balance, 1997-2013
% of GDP

Source: IMF, Oct 2013 World Economic Outlook

Table 1 Current account balance, Government budget balance

2010. aastal toimus majanduskasv (4,1%) ja 2011. aastal (5,2%). Taastumine algas, tõus maailmakaubanduses ja kaupade hinnad, mis toetavad tagasilöögi tööstusliku ja põllumajandusliku tootmise. Siseturg tasakaalustus, sissetulekud suurenesid ja tarbijate usaldus tuli tagasi, tõstes tarbijate kulutusi. Valitsuse investeeringud samuti kasvasid tugevalt enne Euro 2012. aasta jalgpalli turniiri.

1.3.3. Nõrk majandus ja puudujäägid

2010. ja 2011. aastal majanduse taastumine osutus lühiajaliseks. Välisnõudluse nõrkus, nimelt Eurotsoonis ja endiselt nõrk pangasüsteem põhjustasid aeglustuse. Keskpanga poliitika hallata grivna kurss dollariga tähendab, et paljud märgivad, sealhulgas Rahvusvaheline Valuutafond, tundsid, et rahvusvahelised tingimused olid liiga pingul kodumaise majanduse suhtes. (IMF 2013)

Suur eelarve ja jooksva konto puudujääk on oluline probleem Ukrainas. Valitsuse poliitika 2012. ja 2013. aastal on halvenenud eelarvedefitsiit, suur valimiseelne pensioni- ja palgatõus jätkus tohutu energia toetus ka õõnestada investorite usaldust pikaajalise eelarve jätkusuutlikust riigis (GIA 2015). Ülehinnatud valuuta, koos väikese välisnõudlusega Ukraina kaupade suhtes, on toonud kaasa suure jooksvakonto puudujäägi (kuna kriisi algusest grivna on kaotanud ligi 20% oma väärtusest dollari suhtes, suurendades suurt koormust dollarites, nomineeritud võlas).(UNFPA 2007), (UNDP 2007-2008)

1.3.4. Struktuursed probleemid

Ukraina majandus on sõltuv rasketööstuse koos mitteväärismetallidest, peamiselt terasest. Mineraalsed tooted ning masinad ja seadmed moodustasid poole kaupade ekspordist. Põllumajandustooted moodustavad samuti osa ekspordist. Nende struktuuri ekspordis endiselt domineerivad kaubad, on kesk tehnoloogilised ja kõrg tehnoloogilised tooted. (World Bank 2014)

Ukraina ekspordi sihtkohad viimase 15 aasta jooksul ei oluliselt muutunud, SRÜ riigid (Venemaa ja mõned teised endised NSV riigid) moodustab 38% ekspordist 2012. aastal võrreldes 25% Euroopa Liidu riikides. Tegelikult EL-i osakaal on vähenenud järk-järgult, samas SRÜ osakaal on tõusnud viimase kümne aasta jooksul (vt. allpool joonist).

Ukraine exports of goods and services by destination, 1996-2012

Share of total (%)

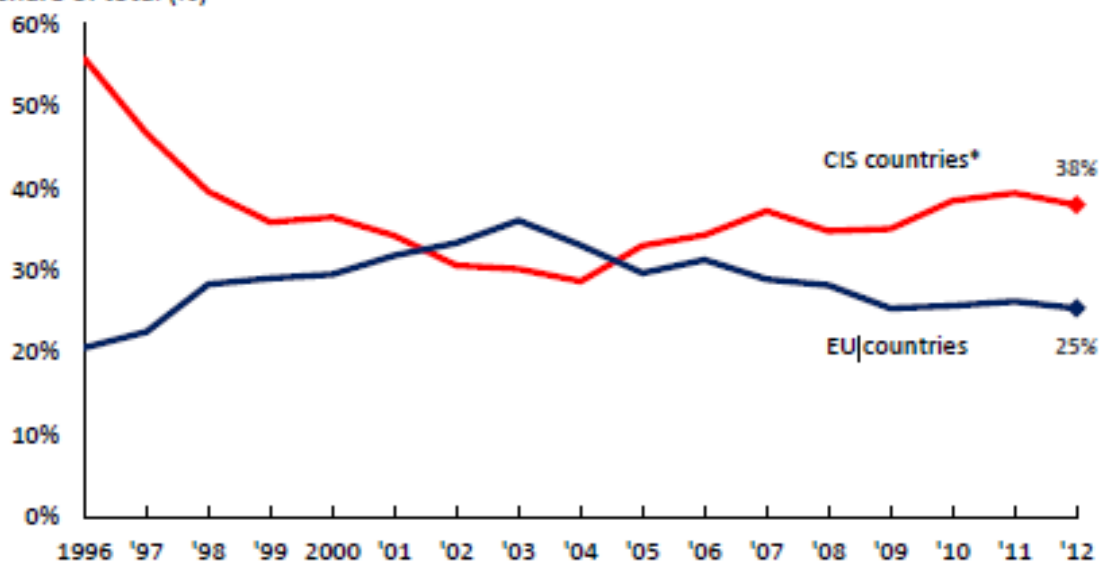

Table 2 State Statistics Service of Ukraine

Tööstus-aktsikapital on vana ja halveneb, mis näitab mida rohkem investeerida on vaja. Infrastruktuurile tehtud kulutused on ka vaid 30% , tüüpiline madalama keskmise sissetulekuga riik. Arvestades neid tingimusi, OECD märgib, et investeringutase, „Tundub olevat palju väiksem kui see on vajalik, et säilitada kiire järeljõudmine, rohkem arenenud majandusega, üle pika aja.“(OECD 2014)

1.3.5. Kehv ärikeskkond

Ukraina majandust iseloomustab nõrk erasektori konkurentsi puudumine, kõrge korruptsiooni tase. See takistab väga Ukraina kasvuväljavaateid. (World Bank 2014a)

2014. aastal jaanuaris Maailmapanga aruande viidatud puudused ettevõtte eeskirjadele, mis pidurdavad erasektorit. Siia kuuluvad kesised maksuameti määrused, liigne bürokraatia, omandiõigused, avaliku sektori nõrga juhtimise ebaefektiivse konkurentsiõiguse poliitika kohaldamine ja tõkked uutele ettevõtetele. Liisaks poliitiline tahe parandada ärikliima, mis on olnud puudulik. (The Global Competitiveness Index 2013)

Vaatamata kehvadele tulemustele ja nõrkadele alustele, paljud usuvad, et Ukraina majanduses on palju potentsiaali. Põhjused optimistiks on järgmised:

1. Asukoht on suuremate turgude lähedal, mida võiks kasutada logistika mõttes,

2. Väga viljakas põllumajandusmaa,
3. Suur siseturg, rohkem kui 45 miljonit inimest,
4. Rikkalikult loodusvarade varud, peale metallide ja söe, nafta ja gaas,
5. Haritud elanikkond, eriti keskmisest madalama sissetulekuga riik.(OECD 2014a)

Ukraina idaosas, eriti Donetski ümber on suur tööstuse kontsentratsioon, samal ajalkui Lääs on rohkem põllumajandusele toetuvaid. Riiklik kasv enne majanduslangust oli ajendatud Kiievis ja tööstuslikud piirkonnad idas. Majanduslangus tabas idas raskemalt, kui ülejäänud riigis, kuid üldiselt need alad on jõukamad kui Põhja- ja Lääne-Euroopa riigis. Järgnev kaart näitab keskmist töötasu jaanuaris 2014. aastal, iga Ukraina piirkonna ja esitatakse näide piirkondade erinevusest.

2. UKRAINA KATSED EUROOPAGA LIITUMISEKS

Venemaa on alati takistanud Ukraina Iseseisvumist ja integratsiooni Euroopaga. Esimene Ukraina Rahvavabariigi sünni päev oli 1917. aastal peale Oktoobri revolutsiooni. Kuid iseseisvumine kaua ei kestnud ja 1918. aastal toimus taas okupeerimine Venemaa Punaarmee vägede poolt. (Magosci 1996, 78-82)

Hitler ja Stalin olid Ukrainale ette näinud saatuse, nimelt nemad kannavad ka vastutust tänaste protestide eest. Mõlemal neist olid oma plaanid ja ettekujutused, kui nad 1939. aastal Ribbentropile ja Moltovile alla kirjutasid Poola jagamise kohta. Pakt allkirjastati ning 17.septembril 1939. aastal sisenes Nõukogude armee Lääne-Ukrainasse. (Laaman 1940, 35-46)

1941. aastal ukrainlaste hinges täiskas uus lootus, et Ukraina saab lõpuks täiesti sõltumatuks. Ja pärast Saksamaa rünnakut Nõukogude Liidule, tahtis Stepan Bandera kuulutada Ukrainat taasiseseisvaks, kuid sakslased arreteerisid Bandera koos Ukraina rahvusliku liikumise juhtidega. (Keegan 2009, 100-104)

Siiis 1991. aastal kuulutas Ukraina uuesti ennast taasiseseisvaks, kuid kuni Viktor Juštšenko presidendiks saamis ajas Ukraina mõõdukat SRÜ poliitikat.

2.1. Minski leping ja Ukraina SRÜ

Sõltumatute Riikide Ühenduse alusdokumendid on järgmised (kronoloogilises järjekorras):

1. SRÜ asutamise kokkulepe (vastu võetud 8. detsember 1991. a., Minskis),
2. Alma-Ata deklaratsioon. (vastu võetud 21. detsember 1991. a., Alma-Atas),
3. SRÜ põhikiri (vastu võetud 22. jaanuar 1993. a., Minskis),
4. Ühenduse riigipeade ja peaministrite Nõukogu menetlusreegleid reguleeriv määrustik (vastu võetud 16. mai 1996. a., Minskis). (The Minsk Agreement 1991)

Ukraina iseseisvus deklaratsioon vormistas lõplikult NSV lagunemise. 8. detsembril 1991. aastal toimus Minski lähedal Valgevene valitsuse residentsis Valgevene Vabariigi, Venemaa ja Ukraina riigipeade kohtumine, et allkirjastada kokkulepe Sõltumatute Riikide Ühenduse loomise kohta. (Made 1985, 22-24)

2.2. Oranž revolutsioon

Ukraina Oranži revolutsiooni eelse presidendi, Leonid Kutšma aitasid 1994. aastal võimule Kremli taustaga Venemaa ärimehed, kes ei finantseerinud teda mitte selleks, et pärast võitu jagada oma Kremliga. Neil olid teistsugused huvid: Ukraina majanduse uued peremehed kavatsesid koos Kutšmaga kamandada riiki, jagades omandi ära võimule lähedal olevate isikute ringile. Nii keeleliselt, kui kultuuriliselt kaheks lõhestunud Ukrainas ei tundunud Kutšma ajal venekeelne elanikkond repressioone, kuid vene keel ei saanud siiski ka teiseks riigikeeleks. (Jemmer 2009, 67-69)

Kutšma järgi tuli presidendiks Viktor Juštšenko, kellel õnnestus parandada paljutki pangandussektoris ja riigi majanduses. Ta asub võitlusse varimajanduse vastu ja tegi esimese katse Oranži revolutsiooniga suunata Ukrainat Euroopasse. (Verkhovna Rada 20014)

Presidendivalimistel eel oli Ukraina rahvas revolutsiooniks valmis, nõrk võim oli kodanikke ära tüüdanud. 2004. aasta lõpus Kiievis avanenud pilt, milleks olid kõikjal oranže rõivaid ja plakateid kandvad inimesed, miljon meeleavaldajat, kes protestisid Ukraina pealinnas külmakraadidest hoolimata päeval ja ööl. Sündmused sarnasesti Tbilisis toimunug, meeleavaldused ebaausate valimiste tõttu, USA-meelse natsionalistliku kandidaadi toetamine, kes püüdis seljatada korrumppeerunud autoritaarset venemeelset valitsust. Seekord toimus kõik Ukrainas. (BBC 2010)

Ukraina on Gruusiast kümme korda suurem. Iga kuues elanik on riigis venelane ning Vene-Ukraina segaperesid on miljoneid. Vladimir Putin pidas seda Venemaa pikenduseks. Ta ütles väidetavalt president George W. Bushile: „Sa ei mõista George, et Ukraina polegi riik. Mis on Ukraina? Osa selle territooriumist on Ida- Euroopa, kuid suurem osa on meie kingitud“.

Juulis hakkas Ukrainas valimiskampaania. Läänemeelset opositsiooni juhtis karismaatiline duo: Juštšenko, endine keskpanga esimees ja peaminister, ning Julija Tõmošenko, kes oli tuntud gaasiäri järgi, mis tegi temast ühe Ukraina rikkaima inimese. Need

kaks poliitikut moodustasid valimiskoalitsiooni nimega „Rahva võim“ ja leppisid omavahel kokku, et kui Juštšenko saab presidendiks, saab Tõmošenkost peaminister. (D'Anieri & Sharpe 2006)

Mõlemad tahtsid Ukrainat Venemaast sõltumatuks teha ning saada õiguse Euroopa Liitu ja NATOsse astuda. Kuid nende vastaskandidaat oli peaminister Viktor Janukovõtš, kelle võit Venemaale kahtlemata sobis rohkem. Valmist võitjaks kuulutati esialgu Janukovõtš, kuid tulemused erinesid oluliselt küsitluste omadest. (Roxburgh 2012, 56) Esitati erinevaid tõendeid valimispettuste kohta. Sellele järgnenud opositsiooni protesti väljaastumised, meeleavaldused ja streigid said tuntuks Oranži revolutsioonina. Kuid 2010. aastal tuli võimule Viktor Janukovõtš, kes taandus „Oranži revolutsiooni“ teelt. (Herd 2005, 18)

2.3. Janukovõtši valitsus

Presidendina 2010. aastal aprillis kirjutas alla opositsioonis palju pahameelt tekitanud Harkivi lepingud Venemaaga. Nende kohaselt pidi Venemaalt Ukrainale müüdava gaasi hinda langetama 30% võrra ja Sevostopoli mereväebaas aga pidi jääma Venemaa käsutusse kuni 2042. aastani. Leping pidi Ukraina jaoks 10. aasta jooksul kokku hoidma 40 miljardit USA dollarit, mis pidi vähendama gaasihindade subsideerimisele kuulutatud summasid ning eelarve defitsiiti.

Tema poliitilised seisukohad presidendiametisse asudes, olid palju ütlevad. Ta pooldas Ukraina ühinemist Euroopa Liiduga ja oli vastu ühinemisele NATO-ga. Soovis vene keelele teise riigikeele staatuse andmist. (RIA Novosti 2010) Kuna põhiseaduse muutmiseks vajaliku enamuse kokkusaamine Ülemraadas on keeruline, seadis esmaesmärgiks „vastu võtta keeleseadus, mis täidab Regionaal- või vähemuskeelte Euroopa harta nõudeid“. (Kommersant 2009)

Ta soovis luua Venemaad, Ukrainat ja Euroopa Liitu hõlmava konsortsiumi, mille osapooled valitsenuks Ukraina gaasitranspordi süsteemi asumisel nägi Venemaalt ostetava gaasi hinna allakauplemist. Samuti ei pidanud ta võimalikuks liitumist Venemaa, Valgevene ja Kasahstani tolliliiduga, kuna Maailma Kaubandus organisatsiooni reeglid ei lubanud seda. Janukovõtš väljendas soovi võimu detsentraliseerimiseks ja regioonidele suurema võimu

andmiseks, lootes, et see aitab vähendada pingeid riigi lääne- ja idaosas vahel ning tagab parema administratiivse võimekuse.

2.3.1. Ukraina Oligarhid

Rikkaste ärimeeste roll Ukrainas on väga ebaselge. Tuleb eeldada, et Ukraina oligarhid on väga mõjukad. Mõned oligarhidest on tihedalt seotud Viktor Janukovõtši valitsusega ja mõjutasid riiki Euroopa Liidu suunas liikumises, teised olid aga tema vastu.

Janukovõtši pere majanduse osades võib minna aega, et selgitada: uus fraktsioon rikkad ukrainlased, mida tuntakse kui „Perekond“ ja juhib Viktor Janukovõtši poeg Oleksander, on suurendanud oma võimu ja sattumist territooriumile väljakujunenud ettevõtjad. Äärmuslik rikkus on ebausaldusväärne kaitsesele meelevaldse poliitilise võimu, nii näitas vene miljardäri Mihhail Hodorkovski dramaatiline saatus. Vene keeld Ukraina maiustuses, kehtestati läbirääkimiste käigus üle Euroopa Liidu kaubanduse, tegeleda ja laialt tõlgendada kui hoiatust. (Semenova 2014, 98-99)

Pikemas perspektiivis liigub Ukraina EL-i suunas, õigusriigi standardid võib olla hea viis hoida kinni äri impeerium (isegi üks, mis oli võib-olla omandatud kõige läbipaistvam viis). Ukraina uued võimud on üritanud kasutada mõju nende oligarhidelt suurendada toetust karsitu itta. Kaks miljardäri kaaluvad valitsuse seiskohti idas, Sergei Taruta Donetskist ja Ihor Kolomoysky Dnipropetrovskist, lootuses tekib teatav lojaalsus Ida töötajate uue korra Kiievis. (Kramer 2014)

2.4. Ukrainlaste lõhestumine

Ukrainlased on sügavalt lõhestunud, ajaloo- ja keelelistel põhjustel ja veel rohkem praeguse poliitikaga. Jagades riiki võib tunduda poliitiliste erimeelsuste lahendus kagu- ja lääne osa vahel oleks väga riskantne. Ei ole absoluutset piiri, mis eraldab üldiselt Lääne Ukrainlased kippusid hääletama Tõmošenko poolt ja Juštšenko poolt rohkemniioelda

venekeelse riigi idaosas, nad kaldusid hääletama Janukovitši poolt, nagu on näidatud järgmisel kaardil:

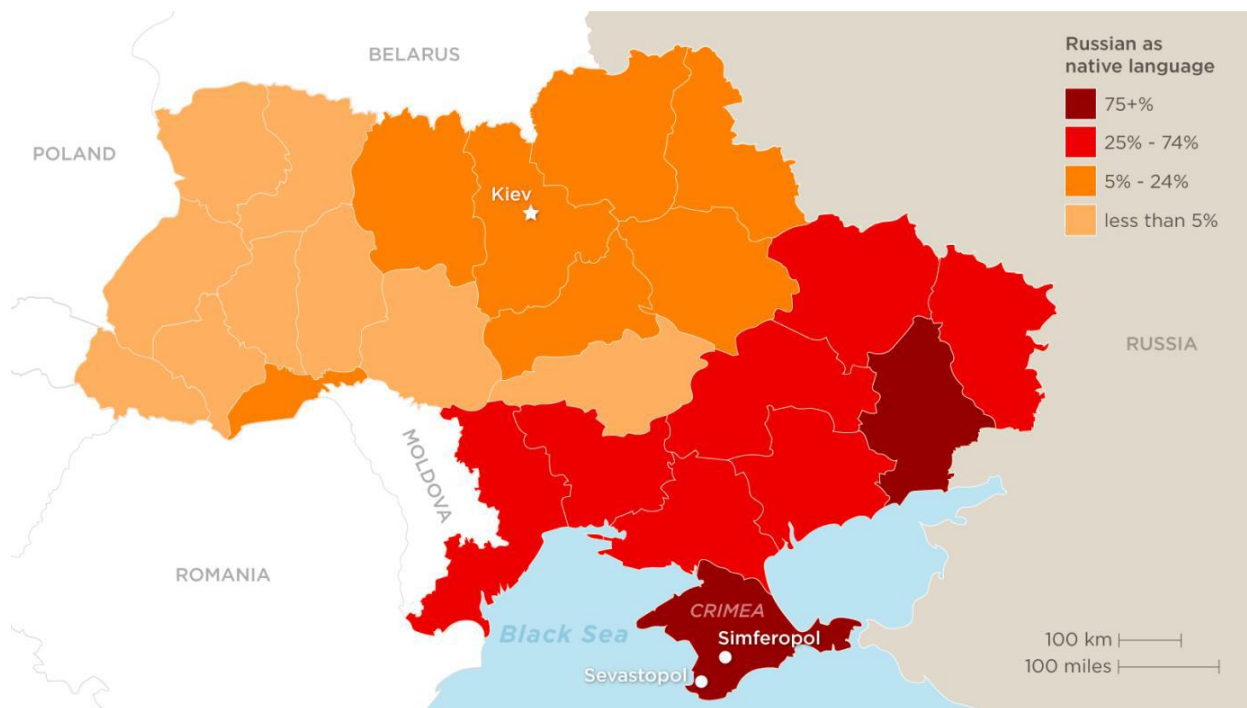

Table 3 Allikas: Ukraina 2001 Census

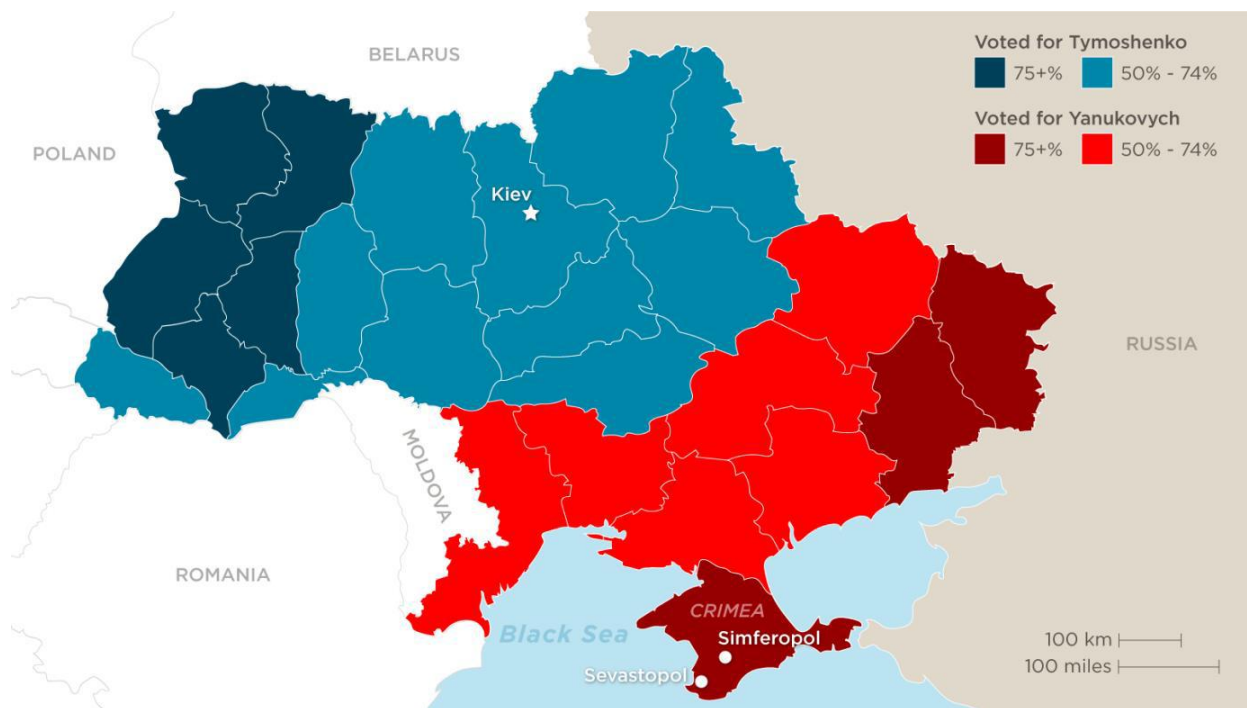

Table 4 Ukraina keskvõimiskomisjoni kaart. Allikas: University on Texas

Arvamused Ukraina EL-i liikme suhtes on suhteliselt ühtlaselt jaotatud. Vastavalt (IFES) valimissüsteemi uuringutele, avaldati 2013. aastal detsembris, et 37 % ukrainlastest pooldasid liitumist EL-iga, samas 22% pooldas liitumist Vene juhitud tolli ühendusega. (International Foundation 2013) Kuid piirkondlikud erinevused olid teravas. ELi toetus oli palju tugevam kui tolliliidu poolt, lääneosas 73% ja Kiievis 64 %. Lõunaosas oli olukord vastupidine 62 % ja isaosas 46%. Teiselt poolt läbi viidud uuring Euroopas 2011. aasta arvamuste alustel, et noored Krimmis erinevalt oma vanematest pooldasid üldiselt EL-iga ühinemist. (Fund Democratic Initiatives 2015) Sama küsitlus näitas, et suureneb järsult vastajate arv kui loetletakse halvenenuid suhteid SRÜ riikides varasematel aastatel järeldest.

2.5. Euroopa Liidu assotsiatsioonileping

Assotsiatsioonileping pidid Euroopa Liidu liikmesriikidel 2013 aastal allkirjastada poliitilise assotsiatsiooni- ja vabakaubandusleppe Kiievis. Kui liikmesriigid oleks seda teinud, peaksid leppe ratifitseerima kõik 27 liikmesriigi valitsused, enne kui see jõustub. Kuid ettepanek sidaldab ka vabakaubandusleppe, loob pinna Brüsseli ja Kiievi kahepoolsete suhete tihendamiseks.

Euroopa Liidu laienemisvolinik Štefan Füle oli sel aastal varem öelnud, et Ukrainas reformide läbiviimise tähtaeg on mai keskpaik, kui Ukraina tahab allkirjastada assotsiatsioonileppe EL-i ja endiste Nõukogude Vabariikide tippkohtumisel novembris Vilniuses, ajal mis EL-i assotsiatsioonilepingu Ukrainaga üksnes tingimusel, et Kiiev on selleks loonud vajalikud poliitilised eeldused. (EU Website 2013)

Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso ja Euroopa Ülemkogu alaline eesistuja Herman Van Rompuy kinnitasid valmisolekut allkirjastada assotsiatsioonileping Ukrainaga idapartnerluse tippkohtumisel 28.-29 novembril Vilniuses. (Ukraine-EU Relations 2014)

Barroso ja Rompuy ühisavalduses on öeldud, et Ukraina otsus peatada ajutiselt ettevalmistused assotsiatsioonilepingu allkirjastamiseks ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna loomiseks ei ole mõjutanud Euroopa Liidu seisukohta ja ettepanek on endiselt laual, vahendasid välisagentuurid. „See nõuab Ukraina juhtkonnalt vajalikku poliitilist tahet, otsustavat tegutsemist ja olulist edasiliikumist tingimuste täitmisel, mis esitati

Ukrainale 2012. aasta detsembris,“ on dokumendis öeldud, „Samal ajal, kuna me teame väisest survest, mille alla Ukraina on sattunud, oleme veendunud, et lühiajalised kaalutused ei pea läbi kriipsutama pikaajalisi eeliseid, mida see partnerlus toob Me oleme kindlasti vastu Venemaa positsioonile ja tegevusele sellega seoses,“ kirjutasid EL-i juhid. (Kyiv Post 2014)

Ühisavalduses kinnitatakse, et tugevate suhete jätkamine Ukraina ja EL-i vahel ei toimu teiste naaberriikide, sealhulgas Venemaa arvel. Vajadusel ollakse valmis Venemaale selgitama, millist ühist kasu idapartnerlus annab. Barroso ja Rompuy märkisid ka, et assotsiatsioonilepingu on kahepoolse iseloomuga ja lükkasid tagasi Ukraina ettepaneku pidada kolmepoolsed läbirääkimisi koos Venemaaga. Samuti avaldasid nad tunnustust ukrainlaste väljaastumisele eurointegratsiooni poolt. (Aasaru 2013)

2013. aasta 21. novembril loetakse Ukraina kriisi alguseks, kui Viktor Janukovõtš, otsustas katkestada ettevalmistused Euroopa Liiduga kokkuleppe sõlmimiseks ja loobuda Vilniuse tippkohtumisel assotsiatsioonileppest El-iga, millele järgnesid kohutavad tagajärjed. Ukrainas algas vastasseis Euroopa Liiduga lähenemise pooldajate ja lähenemise vastaste vahel. Euromaidan, meeleavalduste ja rahutuste laine hakkas Ukraina pealinnas Kiievis. Juba samal õhtupoolikul hakkasid esimesed inimesed Iseseisvuse väljakule „Maidanile“ kogunema. (Chervonenko 2013)

Ukrainlased alustasid spontaanseid proteste, nad nõudsid tagasiastumist, umbusaldushääletust presidendile Viktor Janukovõtšile ja ennetähtaegseid valimisi. Ukraina politsei üritas peatada proteste, kuid vaatamata sellele järjest rohkem inimesi, samuti ka üliõpilasi liitus meeleavaldustega. (AlJazeera 2013)

30. novembril valitsus otsustas laiali ajada demonstrante ja ründas vägivallaga, mis muutis olukorra veel kriitilisemaks ja protestid ägedamaks. Detsembri alguseks osales meeleavaldustes ligikaudu 800 000 inimest. (Whitmore 2013)

2.6. Janukovitši kukutamine

Reedel, 21. veebruariks 2014, Saksamaa, Prantsusmaa ja Poola välisministrid kohtusid Ukraina juhidega ja leppisid kokku moodustada rahvusliku ühtsuse valitsuse, taastada 2004. aastase põhiseaduse, korraldada presidendivalimised detsembris, ning luua sõltumatu vägivalla uurimine. Osapooled kohustuvad mitte kehtestada eriolukordi. Tehingu toetas Suurbritannia peaminister. (UK Government 2014)

Laupäeval 22. veebruaril Ukraina Parlament, mis nominaalselt on häälteenamuste võimult Rahvapartei regioonide president ja tema liitlased, Viktor Janukovitš oma volituste piires, tehti endine parlamendi spiiker Olexander Turchynov ajutiseks presidendiks. Selleks ajaks oli president põgenenud Ukrainast Venemaale. Samuti hääletati reedel 21. veebruaril vabastada endine peaminister Julia Tõmošenko vanglast. Ta esitas presidendivalimiste tähtaja -maikuu. (BBC 2014)

Ukraina ajutise valitsuse välja antud vahistamismäärus "massimõrv rahumeelsetele kodanikele" käigus tehtud häirete ajal ja tagasiotsitavat Viktor Janukovõtšit, muutus opositsioon. Regioonide Parteid jätsid 77 saadikut. Presidend nõunikud samuti astusid tagasi. Tudengid on enda kätte võtnud haridus- ja teadus ministeeriumi hoone ning nõutsid kohtumist minister Tabatšenõkiga. Nõudsid nad ministri või selle asetäitja tagasiastumist. (Daar Group 2015)

2.6.1. Tõmošenko vabastamine

Tõmošenko esinemine Kiievi Maidani poodiumil ratastoolis oli pikk, kuid ta kõne koosnes oranži revolutsiooni fraasidest. Paljud ikka usaldavad teda, teised seevastu ei usu ta siirusesse. Peale Tõmošenko sõnavõttu leidis ülemraada hoone ees aset miiting loosungitega „Juliale vabadus, aga mitte võim!“ (BBC 2014a)

Ukraina saadik Venemaal ei esinenud mingisuguste avaldustega ning Venemaa ise kutsus oma saadiku Ukrainast demonstratiivselt tagasi, et näidata oma suhtumist Maidani suhtes. (Telegraph 2014)

2.7. Euroopa Liidu kaubandussuhted Ukrainaga

Euroopa Liit ja Ukraina on olnud partnerlus- ja koostööleping alates 1998. aastast. 2008. aastal alustas EL läbirääkimistega põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu Ukrainaga. Laiaulatusliku vabakaubanduslepingu hakkavad kuuluma tulevase assotsiatsioonilepingu (AA). EL-i-Ukraina AA algatati 2012. aasta märtsis välja arvatud laiaulatusliku vabakaubanduslepingu, mis algatati 2012. aasta juulis. 21. novembril 2013. aastal Ukrana valitsus teatas, et peatatakse ettevalmistusi laiaulatusliku vabakaubanduslepingu allakirjutamist, mis pidi toimuma Euroopa Liidu Tippkohtumisel Vilniuses. (Smith 2013)

Kui laiaulatuslik vabakaubandusleping katab kõik kaubandusega seotud valdkonnas (sealhulgas teenused, intellektuaalomandi õigused, tolli, riigihanked, energeetikaga seotud küsimused, konkurents) ning tegeleda ka nn. piiride taga. Takistused läbi sügava regulatiivse ühtlustamise kaubandusega seotud Eli õigustikuga. Euroopa Liit on üks tähtsamaid Ukraina kaubanduspartnereid ja moodustab umbes ühe kolmandiku oma väliskaubandusest. Ukraina peamised ekspordi tooted EL on raud, teras, kaevandamine, põllumajandustooted ning masinad. El-i eksport Ukrainas on peamiselt masinad ja transpordivahendid, kemikaalid ja tööstuskaubad. (Ukraine and EU trade 2015)

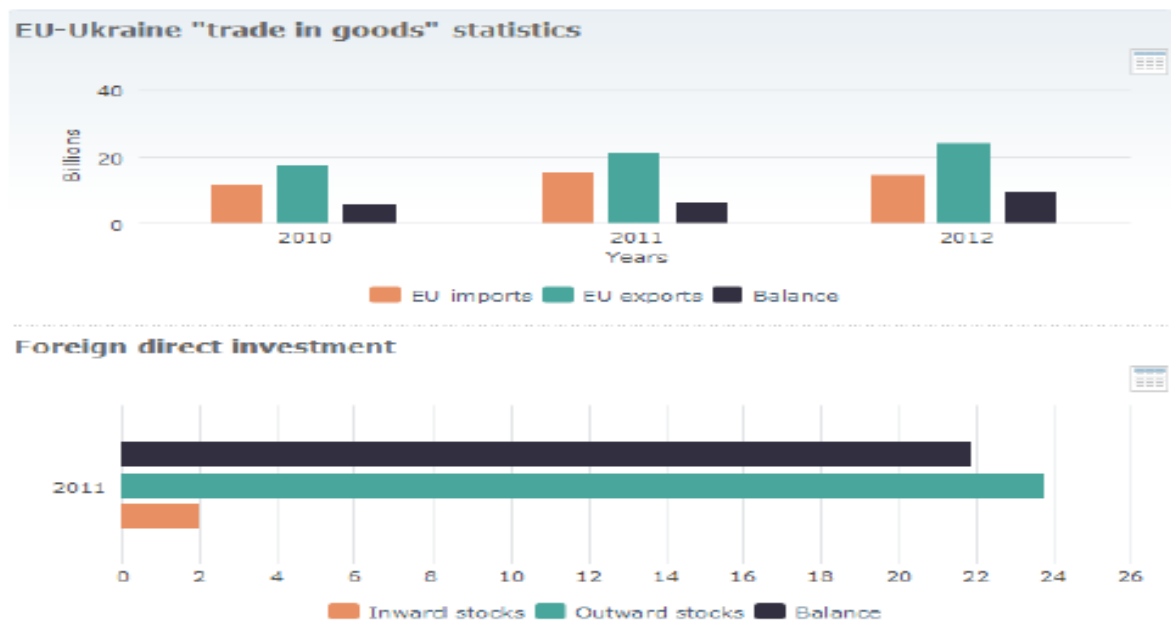

Table 5 EU-Ukraine "trade in goods" statistics

6. märtsi Ukraina riigipeade ja valitsusjuhtide avaldus:

Kriisi lahenduseks Ukraina peab põhinema territoriaalsele terviklikkusele, suveräänsusele, samuti rangelt rahvusvahelistele standarditele. On seisukohal, et ülemnõukogu Krimmi Autonoomse Vabariigi rahvahääletuste otsus on vastuolus Ukraina põhiseadusega ja seega ebaseaduslik (...)

3. Euroopa Liidul on olulised suhted nii Ukraina kui ka Venemaaga, ning on valmis osalema ausalt ja avatud nendega dialoogis konflikti lahenduseks. See on eriline vastutus rahu, stabiilsust ja jõukust Euroopas. Nende eesmärkide saavutamiseks kasutada kõiki olemasolevaid kanaleid ja küsida EL-i esindajaid üles tegema kõiki vajalikke algatusi (...)

4. Euroopa Liidu ja Venemaa ühine eesmärk põhineb vastastikusel huvil ja rahvusvahelisi kohustusi tuleb viivitamatult taastada. Oleks väga kahju kui Venemaa ei suuda selles suunas töötada, eriti kui ta jätkuvalt keeldub tulemuslikust dialoogist Ukraina valitsusega (...)

5. Kriisi lahendus tuleb leida Ukraina ja Venemaa valitsuste läbirääkimiste teel, sealhulgas potentsiaalsed mitmepoolsed mehhanisimid. Sellised läbirääkimised peavad algama lähapäevil ja tulemusi tooma piiratud aja jooksul. Kui puuduvad sellised tulemused Euroopa Liit otsustab, milliseid täiendavaid meetmeid võib kasutada Eli-Venemaa tippkohtumisel.

Iga järgmiste sammude järel Venemaa destabiliseerib olukorda Ukrainas, viiks täiendavaid ja kaugeleulatuvad tagajärjed suhete laia majanduspiirkondade Euroopa Liidu ja liikmesriikide vahel ühelt poolt ja teiselt poolt Vene Föderatsiooni vaheline (...)

7. Me toetame Ukrainat ja anname talle tugeva rahalise toetuse. Esitasime tervikliku abipaketi, mille komisjon ja ülesande kõikide asjaomaste nõukogu organitega töödelda kiiresti. IMF toetus on kriitiline vabastades abi Euroopa Liidu. Esmaseksprioriteediks on taastada makromajanduslik stabiilsus läbi heli eelarve-, raha- ja vahetuskursi poliitikat. (European Council 2014)

2.8. EL-i strateegiaga seotud probleemid Ukrainas

Janukovõtš ütles vahetult pärast ta valimist 2010. aastal, et tema strateegia jäi EL-i integratsiooni: „Euroopa integratsioon on oluline prioriteet meie välispoliitikas ja läbiviimiseks süsteemseid sotsiaalseid ja majanduslikke reforme“. (Euractiv 2011)

Ta tahtis pikendada rendilepingut Venemaa mereväebaasi Sevastopolis kuni 2042. aastani, vastutasuks Venemaa võimaldades Gazpromi eksportida gaasi Ukrainasse 30% tollimakse maksmata. See oli tõenäoliselt märk sellest, et Janukovõtš oleks võinud vähemalt üritada Ukraina ühtlustamist, mängides kaks külge teineteise vastu välja, võibolla ta ei ole kunagi kavatsenud vastavusse viimiseks ELi.

Pärast ELi tagasilükkamist 2013. aastal, siis Ukraina peaminister Mykola Azarov ütles, et „IMF pakkumine ei olnud piisav, et võimaldada Ukrainal edasi minna“. IMF pakkumine oli ka tingimuseks Ukrainale kehtestada reforme. (BBC 2013)

Euroopa Liit toetas Euromaidani meeleavaldusi Janukovõtši valitsuse vastu. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee külastas detsembris 2013. delegatsiooni juht pakkus julgustust ja EL on toetanud kodanikuühiskonna organisatsioone Ukrainas. Kuid enamik Lääne analüütikuid usuvad vene ettepanekuid, et Euroopa Liit on kontrollinud ja rahastanud meeleavaldusi. (EESC 2014)

Pärast Vilniuse tippkohtumist EL oli vastaspoolega tehingu üleminekuks. Reedel 21. veebruaril Saksamaa, Prantsusmaa ja Poola välisministrid kohtusid Ukraina juhtidega (v.a. Svoboda natsionalistliku partei esindajad) ja leppisid kokku moodustada rahvusliku ühtse valitsuse, taastada 2004. aasta põhiseadus, korraldada presidendivalimised detsembris ning moodustada sõltumatu vägivallauurimine. Tehingu toetas Ühendkuningriigi valitsus. Mõned kritiseerisid EL-i loobumist. (Huffington Post 2014)

James Sherr Chatham novembris 2013. aastal märkis kokkuvõtvalt: „Venemaa võimu võiks vähendada, kuid seda kasutatakse visalt ja täielikult. Kui panused on kõrged, praegune juhtkondoli valmis vigastada saama strateegilistes kasuhvides“.(Chatham House 2013)

3. VENEMAA VASTUTEGEVUS UKRAINA LIITUMISELE EUROOPAGA, KRIMMI ANNEKTSIOON JA SÕDA IDA-UKRAINAS

Krimm on venemeelne regioon, kuid kus elavad ligikaudu 300 000 krimmitatarlast. Krimm oli uuevõimu seaduslikkust juba tunnistanud. Isegi Sevastopoli linnaeapa võttis sõna Kiieviga sidemete arendamise poolt. Regioonide Partei sekkus võimul olles kõikide Ukraina oblastite asjadesse. Nii Krimmis kui ka kogu ülejäänud Ukrainas pandi kõigile olulistele riiklikele ametikohtadele, Janukovõtši ja tema partei kodumaalt Donbassist tulnud inimesed. Lääne-ukrainlastel on kahju, et riigi uus juhtkond ei taha Regioonide Partei ega ka kommunistlikku parteid ära keelata, nagu tehti Leedus ja Eestis.

Krimmis algasid meeleavaldused. Tänavatele tulid inimesed, kes olid võimuvahetusele vastu Kiievis ja soovisid sõbralikumaid suhteid Venemaaga, Krimmi autonoomia laiendamist või isegi iseseisvumist. Selle vastu krimmitatarlased ja ukrainlased olid Kiievi uue võimu poolt. Samal ajal Venemaa suurendas Ukraina valitsuse nõusolekute varjatult oma sõjavägede kohalolekut Krimmis. Kasutades sõdureid ja relvastades kohalikke võitlejaid, võttis Venemaa oma kontrolli alla osa poolsaarel asuvatest sõjaväeobjektidest ja administratiivhoonetest. (Keating 2014, 56-65)

3.1. Sündmuste kulg

Krimmi Vabariigi Ülemnõukogu hoone ees Simferopolis, 23. veebruaril, kogunesid inimesed, kes avaldasid toetust Ukraina uuele võimule ja nõudsid Krimmi Autonoomse Vabariigi Ülemnõukogu laiali ajamist ja ümbervalimist. Krimmi ametnike vastutusele võtmist separatismis ja Simferopoli keskväljakul Lenini ausamba mahavõtmist. (Radio Svoboda 2015) Samal ajal toimus Vene Ühtsuse partei korraldatud Venemaa-meelsete värbamisüritus ja kogunemine Ülemnõukogu toetuseks. Lehitati Venemaa lippe. Kahte miitingut lahutas kaks politseiahelikku. Aeg-ajalt murti neist läbi ning toimusid sõnelused, kui otsest

kokkupõrget ei olnud. Sevastopolis samuti Nahhimovi väljakul Linnanõukogu hoone lähedal toimus Venemaa-meelne miiting, kus oldi Ukraina uute võimude vastu. (Interfax 2014) Protestijad üritasid vahetada Ukraina lippu linnavalitsuse hoonel aga katse ebaõnnestus. Administratsiooni pea Jatsuba üritas protestijaid laiali ajada, kuid teda süüdistati riigi reetmises. Miiting avaldas Jatsubale umbusaldust ja tema asemele valiti Sevastopoli ärimehe, Venemaa kodaniku Aleksei Tšalõi. (The Guardian 2014)

24. veebruaril valiti Sevastopoli linnapeaks Aleksei Tšalõi. Vaatamata sellele, et Sevastopoli linnapea ülesandeid täidab tegelikult linna administratsiooni esimees, kelle määrab Ukraina president. Krimmi parlamendi hoone blokeeriti ja nõuti iseseisvumis referendumit. Selle tõttu 26. veebruaril kogunesid krimmitatarlased ja Ukraina-meelsed protestijad Ülemnõukogu juurde Simferopolis, kus sattusid kokku Venemaa-meelse protestijatega. Krimmi Ülemnõukogu esimees Vladimir Konstantinov ütles: „Krimmi parlament ei kavatse arutada Ukrainast eraldumist!“. Tatarlased moodustasid omakaitseüksused ja kutsusid nendega liituma, et vältida provokatsioone. Ööga oli nad kadunud ja Sevastopolist saabunud abijõududega oli Venemaa meelsete protestijate arv kasvanud. (Mackinnon 2014)

27. veebruaril hõivasid eraldusmärkideta relvastatud mehed mitmeid tähtsaid hooneid, ka Krimmi parlamendihoone. Järgmisel päeval Simferopoli ja Sevastopoli lennujaamad ja hävitati telekommunikatsiooni- ja internetiside Krimmi ja ülejäänud Ukraina vahel. Eraldusmärkideta relvastatud roheliste mehikeste ümberpiiratud Krimmi seadudandjad valisid ministrite nõukogu juhiks Venemaa kodaniku Sergei Aksjonovi. (Ukrinform 2014)

Kiiev süüdistas Venemaad oma siseasjadesse sekkumises, kuid Venemaa lükkas süüdistused tagasi. Seejärel Sergei Aksjonov esitas abipalve Venemaale, tulla Krimmi rahu tegema. Putin saab hakkata enda kätte krahmata Krimmi. Ukraina valitsus ei andnud veel mingisuguseid sõjaväelisi käske. Tegemist oli vaikiva okupatsiooniga otse maailma silmade all. Putin on ammu tahtnud oma väed Krimmi saata. Nüüd ta seda ka tegi, rikkudes rahvusvahelist õigust. Krimmitatarlased ei tunnista Autonoomse Krimmi Vabariigi valitsust, Aksjonovi juhtimisel, kes valiti ametisse allutatud Krimmi ülemraadas ilma kvoorumita ning automaatidega relvastatud, ilmariigitunnuseta vormides sõjaväelaste kohalolekul. (India Today 2014)

Simferopoli linnaosa, kus paikneb valitsus oli 1. märtsil ära lõigatud, tänavatel liiguvad automaatide ja kuulipildujatega relvastatud sõjaväelased. Järgmisel päeval Ukraina

viis oma armee lahingvalmidusse ja kuulutas välja osalise mobilisatsiooni. (Edition 2014) Ukraina õhuruum oli suletud sõjalennukitele. Ukraina Kaitse ministeerium ütles, et Vene meedia väited, alistuvad Krimmis baseeruvad Ukraina väeosad massiliselt, ei vasta tõele. (Global Security 2015)

USA ja Euroopa Liit nõudsid, et Venemaa lõpetaks tegevused Ukraina territooriumil ja kutsuks oma väed tagasi. Venemaa Rahvusvahelise rikkumise sissetungi vastu protestiks otsustasid USA, Kanada, Prantsusmaa ja Suurbritannia mitte osaleda juunikuu Sõtšis toimuma pidanu G8 tippkohtumisel. USA hoiatas Venemaad, et nende vastu tehtakse majanduslikke ja poliitilisi sanktsioone. (The Guardian 2014b)

3. märtsil Venemaa esitas Ukraina vägedele Krimmis ultimaatumi alistuda hiljemalt 4. märtsi hommikuni. Putin pressikonverentsil valetab, naeratab ja viskab nalja. Ütleb, et okupatsioon oli ainult nali. Need olid ammuilma plaanitud õppused ja G8 Sotši tippkohtumise boikoteerimise ähvarduse kohta kostis „Kui ei taha, ärgu tulgu!“. (Kendall 2014)

Krimmi okupeerimine Venemaa relvajõudude poolt jõudis suurema osa maailma riikide teadusse. Idapoolsete kartus, et venekeelse elanikkonnaga asutatud Ukraina alade võimaliku annekteerimise pärast ei olnud vähenenud ka Ukraina keskvõimule lojaalse vene keelt kõneleva elanikkonnas. (Bussines Sider 2014)

11. märtsil Krimmi parlament võttis vastu deklaratsiooni Krimmi ja Sevastopoli iseseisvumisest Ukrainast. (RTE 2014)

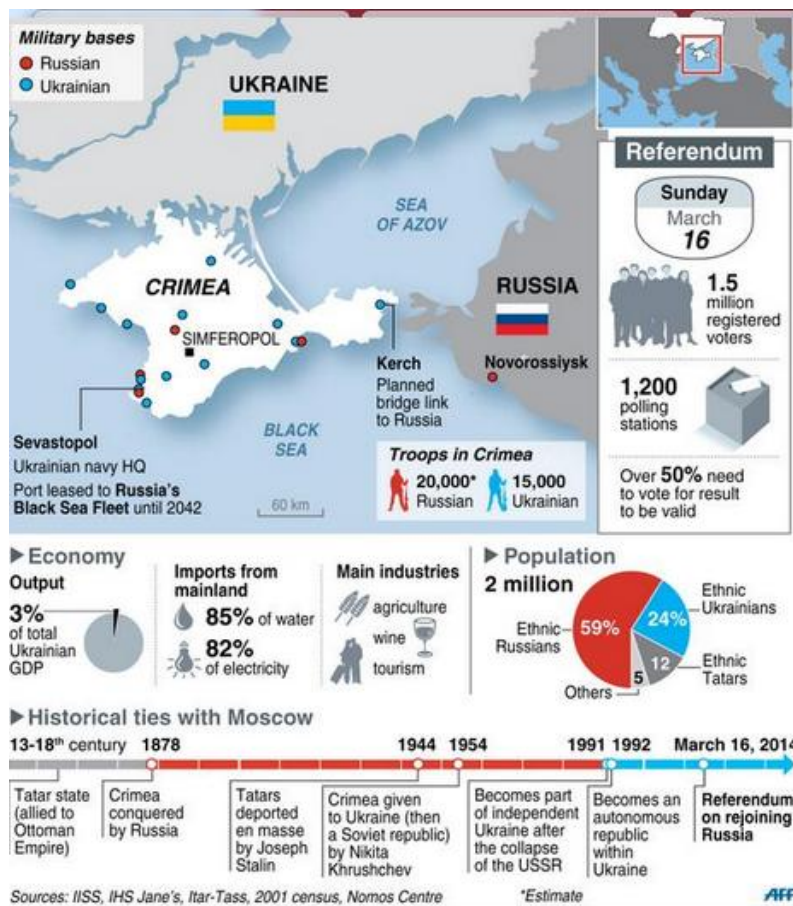

Table 6 Allikas: Itar-Tas 2001 census, Nomos Centre

13. märtsil teatati, et Venemaa korraldas uute sõjaliste manöövrite õppused, milles osales umbes 8000 sõdurit, ja sealhulgas suurtükivägi nagu raketilaskesüsteemiga ja anti-tank relvad, mis toimusid Ukraina piiri lähedal. Venemaa valitsus ütles, et õppused jätkuvad kuni märtsi lõppuni.

14. märtsil USA riigisekretär John Kerry ja Vene välisminister kohtusid Londonis. See oli viimane katse jõuda kokkuleppele enne Krimmi referendumit 16-ndal. Läbirääkimised näitasid, et Mr. Kerry tegi ettepaneku kompromissiks, mille kohaselt Krimmi poolsaar oleks lubatud rahvahääletusele enesemääramisel kuid pidi jälgima Ukraina põhiseadust. Kuid Venemaa jätkuvalt keeldus tunnustamast uut võimu Kiievis. Selle ajaga oli kasvanud vägivald Ida-Ukraina osas Donetskis linnas.

15. märtsil Moskvast korraldasid vastuolijad miitingu Venemaa sekkumise vastu Ukrainas. Meeleavaldajaid kogunes palju, nad kandsid Ukraina lippe ja loosungeid „Krimmi okupeerimine-häbi Venemaale!“, „Käed eemale Ukrainast!“. Samal ajal toimus Moskvast ka teistsugune lavastatud marss, poolsõjaväeline. Mis oli Venemaa võimude tegevuse toetuseks,

kus osalesid punastesse jakkidesse riietatud mehed, kes skandeerisid erinevaid loosungeid, et „Krimm on Venemaa!“.(Маловерьян, 2014), (Galerii: Moskvast protestiti sõja vastu, 2014) Krimmis järgmisel päeval pidi toimuma referendum. Uudistes näidati üllatunud Krimmi elanikku, kes küsis: „Kuidas palun on võimalik seitsme päevaga referendum korraldada?“ Sevtopolis elanikud võtsid pangaautomaatidest raha välja. Inimesed kartsid grivnades hoitavatest säästudest ilma jääda, kuna Venemaa viib kindlasti viivitamatult sisse rubla ja grivnade rubladeks vahetamiseks kehtestatakse siis kahtlemata ebasoodseks. (Reuters 2014)

16. märtsil Simferopolis, Lenini väljakul päev läbi toimus kontsert, kus esinesid Venemaa-straaditähed. (BBC 2014c)

Referendumil küsiti: 1.) Kas te pooldate Krimmi taasühendamist Venemaaga, Föderatsiooni subjekti õigustes? 2.) Kas te pooldate Krimmi Vabariigi 1992. aasta põhiseaduse kehtivuse taastamist ja Krimmi staatust Ukraina osana? 1992. aasta põhiseadus andis Krimmi parlamendile suuremad õigused, kaasaratud õiguse iseseisvalt teiste riikidega suhteid ajada. (Oliphant 2014)

Krimmitatarlaste Rahva Medžlis kutsus referendumit boikoteerima. Ametliku versiooni kohaselt hääletas 95% referendumist osavõtnutest hääletas Krimmi taasühendamise poolt Venemaaga.(Uniform 2014) Kuid Venemaa presidendi juures asuva inimõiguste nõukogu avaldusest oli et, referendumil osales 30% Krimmi elanikest, kellest ainult pooled olid Venemaaga ühinemise poolt. Kokku pooldas ühinemist 22,5% kogu Krimmi elanikkonnast. (Gregory 2014)

Euroopa Liit, USA, Kanada, Jaapan ja paljud teised riigid Ukrainaga koos pidasid referendumit põhiseaduse vastaseks ja seega ebaseaduslikuks. ÜRO Julgolekunõukogus kukkus revolutsiooni vastuvõtmine referendumit kehtetuks kuulutamiseks läbi, sest julgolekunõukogu alalise liikmena kasutad Venemaa talle kuuluvat veteõigust. Kolmteist liiget 15-st hääletasid resolutsiooni poolt, Hiina hoidus hääletamisest. (bbc 2014B) Krimmi valitsusjuht Sergei Aksjonov, Simferopolis Lenini väljakul pärast hääletamist Venemaaga liitumiseks ütles: „Krimm jõudis koju!“ (RTE 2014).

Armeenia, Kasahstani ja Kõrgõzstani presidendid tunnistasid referendumit Krimmi elanikkonna vabaks tahteavalduseks. Samuti tunnustasid referendumit tulemusi Abhaasia, Lõuna-Osseetia ja Mägi-Karabakh. (Peacekeeper 2014)

Esmaspäeval, 17. märtsil vaatamata rhuusvahelisele vastuseisule kuulutas parlament välja iseseisva Krimmi Vabariigi ja palus vastuvõtmist Venemaa koosseisu. (Hewitt 2014)

Putin allkirjastas seaduse ja Venemaa tunnistas Krimmi iseseisvust. Simferopoli lennuväljal displotseerunud Ukraina sõjaväeüksuste vastu, mille käigus tulistati surnuks kaks inimest. Valvepostil olnud Ukraina lipnik ja Krimmi omakaitse lige. Nad olid 2014. aasta Krimmi kriisi esimesed ohvrid. (Sputnik News 2014)

Edasi kirjutasid Vladimir Putin, Krimmi valitsusjuht Sergei Aksjonov, parlamendi spiiker Vladimir Konstantiinov ja Sevastopoli linnapea Aleksei Tšalõi alla lepingule Krimmi ja Sevastopoli ühinemist Venemaa koosseisu. Õhtusel miitingul Putin ütles: „Pärast rasket, kestvat ja kurnavat seilamist naasevad Krimm ja Sevastopol kodusadamasse, koduranda, Venemaale!“. (Kremlin 2014)

3.2. Iseseisvus deklaratsioon ja rahvahääletus

Krimmi oli kuulutanud iseseisvuse 11. märtsil, enne referendumit, sest referendum ei olnud ettenähtud Ukraina põhiseadusega, mille kohaselt „Muudatused Ukraina territooriumil lahendatakse eranditult referendumiga“. (Ministry of foreign affairs of Ukraine 2014)

Venemaa avalduse toetuseks iseseisvusdeklaratsiooni, vabastati 12. märtsil mainitud Rahvusvaheline Kohus (ICJ) arvamus juulil 2010 Kosovo ja ÜRO põhikirja: Deklaratsioon sisaldab rahvusvahelist ja õiguslik selgitust sellele sammule koos videtega ÜRO põhikirjale ja teiste rahvusvaheliste dokumentdega, samuti otsuse ÜRO Rahvusvahelise Kohtu 22. juuli 2010. aasta Kosovo. Selle otsusega ÜRO Peaassamblee initsiatiivil Serbia Rahvusvaheline Kohus kinnitas, et ühepoolne iseseisvuse väljakuulutamine ei riku rahvusvahelist õigust. Samale järeldusele jõudis selgelt eelmisel istungil Rahvusvaheline Kohus, eelkõige dokumentide ja kõnede ametlikud esindajad USA, Suurbritannia, Prantsusmaa, Saksamaa, Austria, Taani ja teised lääneriigid. Rahvusvahelise Kohtu seisukoha materjalide osas ja eespool mainitud Lääne esindajad on postitatud välisministeeriumi veebilehel. Venemaa välisministeerium leiab, et otsus on Krimmi parlamendi täiesti tema õigus. Venemaa järgivad täielikult Krimmi inimeste vabatahte referendumit tulemusi, millele OSCE ja kahepoolsed vaatlejad olid kutsutud. (Rusemb 2014)

2010. aastal Rahvusvaheline Kohu arvates Kosovo iseseisvusdeklaratsioon 2008. aastal ei rikkunud rahvusvahelist õigust. Kohu nõuandva arvamus toetas Kosovo teiste üksuste iseseisvuse ja Ühendkuningriigi valitsuse hulgas. Serbia, Venemaa ja mõned teiste riikide valitsused tunnistasid tol ajal. (Lang 2014, 34-45)

Venemaa mainis ka ÜRO põhikirja: „Et arendada sõbralikke suhteid rahvaste austamisel põhineb võrdsete õiguste põhimõtet ja enesemääramise rahvad ja võtta muidu asjakohaseid meetmeid, et tugevdada üldine rahu“.(McCorquodale 2014)

Julgolekunõukogu revolutsiooniga 1244 NATO lubas kindlustada ja jõustada tühistamise Jugoslaavia Liitvabariigi väed Kosovost ja kehtestatud UNMIK, kuigi see ei selgita vene sekkumist Krimmi. Samuti oli oluline pakkuda tuge Kosovo tegevuses aruande sõltumatu rahvusvahelise Kosovo komisjoni, kuigi see ei olnud juriidiline dokument. (NATO 1999)

USA endine diplomaat ütles, et võrrelda Krimmi Kosovoga oli „vale“: Rahvusvaheline sekkumine Kosovos oli 1999. aastal, liiga hilja minu arvates, kuid pärast oli möödunud rohkem kui 10 aastat kestnud vägivalda (endine Serbia ja Jugoslaavia president Slobodan)Milosevic, kes alla surutud provintsi autonoomia oli ebaseaduslik ja 1989. ja siis 1999. aastal, algas etnilise puhastuse ja genotsiidi kampaania ja enamus elanikkonnast sõitsid Kosovost välja Albaaniasse. Siis ja ainult siis NATO sekkus tõeliselt humanitaarse interventsiooniga, millega õnnestus serblaste väev välja ajada. Pärast seda, NATO ei võtnud üle või hõivanud Kosovo. Sellega loodi ÜRO administratsioon. Ja mis juhtus Krimmis. Krimmis elanud rahvas enam-vähem sõbralikult alates Nõukogude Liidu lagunemist. Ei ole suuri represioone või isegi väikestes kogustes rõhumist. (Radio Free 2014)

3.3. Kas Venemaa tegevus on kooskõlas Rahvusvahelise õigusega?

Venemaa on nimetanud erinevaid õiguslikke argumente kasutades jõudu Krimmis. Mitmed autorid arvavad, et see on „lihtsalt jutt“, et oma mainet hoolimata sellest vähegi natukene tõsta.

See on nüüd keele humanitaarse interventsiooni ja kohustust kaitsta (R2P) selleks, et õigustada oma sõjalist sekkumist. Ei ole täpselt selge, milline oht oli Ukraina rahvale, või miks Putin arvab, et Venemaa sekkumine on õigustatud, see on kindlalt riigi suveräänsuse rikkumine. Venemaa võrdleb oma sekkumist Kosova situatsiooniga ja nimetab oma positsiooni riigikaitseks. (Ejitalk 2014)

Samuti Venemaa väidab, et ta oli kutsutud Viktor Janukovõtši poolt, kes ikka pidas ennast Ukraina riigipeaks ja palus abi ja samuti Krimmi peaminister. Kuid kas Janukovõtš on

riigipea, kas on tõhus kontroll Ukraina riigi üle, kas autonoomse piirkonna juht iseseisvalt saab väljastada sellise kutse?

Venemaa tundub olevat loobumas enesekaitse õigusest. (Deeks 2014) Rahvusvaheline õigus ei ole selge, kas riik saab tugineda kontseptsiooni enesekaitseks jõudu kasutada, et kaitsta oma kodanikke. Isegi kui see on ainult siis, kui relvastatud rünnaku korral ja jõud peaks olema vajalik ja proportsionaalne. (Ejitalk 2014)

3.4. Ukraina uus valitsus

Viktor Janukovõtš süüdistas Ukraina uut valitsust „ultrantsionalistideks ja fašistideks“: On ultrantsionalistide ja fašistide kamp tegutsevas valitsuses. Ma tahaksin küsida, kes katab need tumedad jõud Lääs? Kas olete pimedad? Kas olete unustanud, mis on fašism?(Washington Post 2014)

On tõsi, et mitmed uued olulised Ukraina ministrid kabinettides on pärit Svoboda poolt. Svoboda, mis tähendab vabadus on populistlik ultra-natsionalistlik partei. Kirjeldatud, kui „parempoolne partei“ demokraatia-, ksenofoobsete, pro-sotsiaalse ja pro-pere seisukohti. (ISN 2015)

1991. aastal asutat Sotsiaaldemokraatlik Ukraina Rahvapartei, mis kriitikute märkides kajab nimeSaksamaa natsionaalsotsialistid (natsid). Osa võttis 10% häältest oktoobris 2012. aastal parlamendivalimistel ja kantakse parlamenti esimest korda. Nende asetäitjad on olnud esireas parlamendikodade kaklustes. (BBC 2012)

3.5. Kas USA ja Euroopa Liit tagab uut valitsust?

Väidetavalt väljavoolanud vestlus Ukrainas USA suursaadikja Victoria Nuland USA asetäitja riigisekretär vahe oli veebruaris 2014, seal Victoria Nuland suurepäraselt väljendas ärritust EL-iga. (BBC 2014b)

Transcript näitas, et USAI oli palju selgeid ideid Ukraina suhtes ja keda administratsiooni ametnikest näha tahtnud valitsuses. Soositud liider oli Arseniy Yatsenyk, nüüd peaminister. Victoria Nuland ei tahtnud näha Vitali Klitškod (endine poksija ja Demokraatliku Liidu Reformierakonna juht ja Riigikogu liige) või Oleh Tyahnybok (juhtiv

Svoboda parlamendiliige) valitsuses. See ei tõesta seda, et USA oli peamine liikumapanev jõud meeleavalduste ja Janukovõtši kokkuvarisemise taga. Nii USA kui ka Euroopa Liit on toetanud demokraatiat toetavate valitsusväliste organisatsioonide ja kodanikuühiskonna organisatsioonide Ukrainas. Euroopa demokraatia näiteks on järgmised EL-i organisatsioonid: Euroopa demokraatia aitab: demokraatliku kodanikuühiskonna organisatsioonide liikumiste ja üksikute aktivistide, mis aitab kaasa mitmeparteisüsteemile, sõltumata nende suurusest või ametlikust staatusest. EED annab abi ka noortele juhtidele, sõltumatu meediaga ja ajakirjanikega, et kõik abisaajad peavad kinni demokraatlikust väärtustest ja inimõigustest, samuti põhimõtteid vägivallast. (Democracy Endowment 2014)

Organisatsioon eitab, et ta üritab eksportida ideid: Euroopa demokraatia on edendab ja julgustab „tõeline ja jätkusuutlik demokraatia“ üleminekuriikides ühiskond võitleb demokraatia nimel.

Demokraatiat ja vabadust ei ole võimalik importida või peale suruda väljaspoolt. Riiklik omamine on hädavajalik, et tagada jätkusuutliku ja kaasava demokratiseerimise protsessi. Euroopa demokraatia on valmis abistama demokraatlike muudatuste vaimus solidaarsus ja partnerlus.

Siiski, see oli vastuoluline Ukrainas. Regioonide Partei asetäitja ütles et toetused olid suunatud „Põhja-Aafrika stsenaarium“ Ukrainas. (Euractiv 2011)

Tõenäoliselt eeskujuks Venemaa 2012. aastal võeti vastu õigusakt Ukrainas ja 2014. aasta jaanuaris nõudis valitsusväliste organisatsioonide, keda rahastatakse välismaalt end registreerinud välisriigi agentideks. Lääne vabariikide tegevuska mõistnud „repressiivse“ õiguse. (Frontline Defenders 2014)

See oli seaduste pakett, mille eesmärk on vähendada proteste, vastavalt Lääne allikatele. Nii Venemaa kui Ukraina on allkirjastanud inimõiguste kohustusi liikmesuse kaudu Euroopa Nõukogu ja Euroopa Julgoleku- ja Koostööorganisatsioon. Kuid mõned poliitikud nendes riikides väidavad, et inimõigused on kasutanud ettekäändeid geopoliitilise eesmärgiga nõrgestada Venemaa. (The Telegraph 2014)

3.6. Sõda Ida-Ukrainas

Euromaidani liikumise, revolutsiooni ja Krimmi okupatsiooni ja ennekteerimise järel alanud Ida-Ukrainas sõda, mida nimetatakse ka Vene-Ukraina hübriidsõjaks. Suuremates ida-

ja lõunapoolsetes Ukraina linnades algas Venemaa mõjutatud poliitiline ja majanduslik kriis, mille väljenduseks on nii relvastatud kui ka relvastamata valitsusvastaste ja Venemaa meelsete separatistide väljaastumised sealsetes piirkondades. Kriis avaldas samuti ka mõju NATO-Venemaa suhetele. (Karatnycky 2014)

Table 7 Ukraine Crisis

Siin on mõnevõrra raskem leida tõendeid Venemaa sekkumisest, kui Krimmi rollis. Vene tegevus oli kindlalt rohkem varjatud. Mõndades piirkondades on protestid eskaleeritud relvastatud separatistide ülestõusuks (Donetskis, Luganskis, Novorossiskis, Slovjanskis, Odessa kokkupõrked). (Grytsenko 2014) Pealtnägijate juttude järgi, ei olnud kõik protestides osalejad Ukraina kodanikud, märkmisväärt osa olid Venemaakodanikud.

Vladimir Putin ütles 17. aprillil televisiooni otseülekandes Venerelva jõudude kasutamist Krimmis koos kohalike omakaitseüksustega, kuid Vladimir Putin tõrjus tagasi Ukraina, Euroopa Liidu ja USA väited, justkui oleksid Vene eriväed ohutanud rahutusi Ida-Ukrainas. (Telegraph 2014)

Juuli alguses Donbassi piirkonnas relvastatud konfliktis osales umbes 3000 hea sõjalise ettevalmistusega Venemaa kodanikku. Iga lahingupäeva eest miinimumtasu oli 1000

dollarit. (Strange 2014) 12. juulil avati Kiievis näitus, millel väljapandud eksponaadid annavad tunnistust Venemaa osalusest Ida-Ukraina relvastatud konfliktis. (News Liga 2014)

25. augustil peeti Donetskist 40 km kaugusel kinni Venemaa dessantväelast. Venemaa kaitseministeeriumi teatel olid Venemaa Relvajõud lihtsalt öösel ära eksinud. (BBC 2014b)

28. augustil Venemaa regulaarväed tungisid üle piiri ning vallutasid mitmeid aulaid. NATO oli avaldanud Venemaa sissetungi tõendavaid sateliitpilte. NATO andmetel osaleb Ukraina sõjategevuses enam kui 1000 vene sõjaväelast. (Lungescu 2014)

17. septembril Euroopa Nõukogu võttis vastu otsuse, mille ühes punktis on Venemaal tungivalt soovitatud viia oma relvajõud välja Ukrainast. Venemaa Välisministeeriumi ametliku esindaja vastus nimetanud avalduse suhtes oli, et see on tühine, omab vaid propagandistlikku tähendust ning, et Venemaa vägesid Ukraina territooriumil ei ole. (WCD 2014)

Saksamaa liidukantsler Angela Merkel avaldas arvamust, et tegemisei ole Ukraina siseriikliku kriisiga, vaik Ukraina-Venemaa vahelise relvakonfliktiga. Omakorda Putin telefonivestluses Euroopa Komisjoni presidendiga Jose Barrosoga ütles, et soovi korral võib Venemaa vallutada Kiievi kahe nädalaga. (Seibert 2014)

2015. aastal 21. aprillil kinnitas Ukraina Ülemraada Venemaa poolt Ukraina vastu suunatud relvastatud agressiooni, mille algus kuupäevaks loetakse 2014. aasta 20. veebruari. Selle otsuse eest hääletas 259 saadikut. „Käesoleva dokumendi üldkoosoleku otsuse vastuvõtmise tõttu nõuda ametlikku tunnustamist Ukraina parlamendis Venemaa relvastatud agressiooni vastu, Ukraina juriidiliste nõuete järgi karistada süüdlasi“ ütles otsus. (Korrespondent 2015)

3.7. Venemaa vaated

Venemaa Rahvuslikud jõud üldiselt toetavad sissetungi Ukraina aladel. Sügisel Janukovõtši valitsus on toetatud Venemaa valitsust ja oli riigipöörde vastu. Vene välisministeerium kirjeldasid mässu kui „pruun revolutsioon“, mis tähendab, et see on fašistlik liikumine. See on mingisugune alus: ülestõusu Kiievist juht Svoboda partei liider, kes oli partisandi juurtega ja tegi koostööd natsidega NSV vastu. Teised kaks mässu liidrit Vitali Klitško ja Areniy Yatsenyk osalesid EL-i välisministritega veebruari läbirääkimistel, Svoboda liider Oleh Tyahnybok puudus, mis viitab sellele, et anti-Janukovõtši jõud oli tunnustatud.

3. märtsil esinedes Venemaa välisminister Sergei Lavrov ütles: „Vene väed olid Krimmis, et kaitsta vene elanikkonda ohu eest ja oma religiooni. Ja jäävad jõusse nii kaua, kuni olukord on normaliseeritud“.

Samuti Lavrov kutsus Lääneriigid „panna kõrvale geopoliitilised arvutused“ ja esile panna Ukraina rahva huvid. (Cumming-Bruce 2014)

Venemaale on eriti tähtis Krimm. Mitte ainult Venemaa Musta mere laevastiku pärast, mis asub Sevastopolis. Ukraina kulgeb mööda Venemaa lõunatiiva ja Ukraina piirist on ainult mõnisada miili Moskvani. Tein kõige olulisem sadam on Odessa piirkonnas, samuti Ukrainas. Sõbralik Ukraina annab Venemaale nii hea juurdepääsu Mustale merele ja sealt edasi Vahemerre ja puhvriks ebastabiilsetes riikides lõunas, sealhulgas NATO liige Türgi. Venemaa valitsus soovib tagada, et Ukraina on jätkuvalt sõbralik riik. Venemaa pealmine seos Ukrainaga on see, et Vene tsivilisatsioon ja vanemate juured on tulnud Ukrainast kui Venemaalt, mis kulgeb Dnepri piki jõge Ukrainas. Ukraina keel on mõõdukalt arusaadav venelastel, kuigi see on veidi lähedasem Poolale. Keel oli keelatud Lõuna- ja Ida-Ukrainas tsaaride ajal, samas riigi Põhja- ja Lääne osa on kaa pikka aega olnud erineva võimu all.

Venemaa valitsus on õigustanud sõjalist sissetungi Ukrainasse, öeldes, et Maidani protestid olid riigipöördega õigustatud Ukraina juhi vastu. ÜROs Vitali Churkin kirjutas Viktor Janukovõtšile kirja Vene sekkumisest.

Kiri rääkis „avatud terroriaktist“. Mõju lääneriikides on avatud terroriaktid. Venemaa president Putin ütles, et kasutatakse relvajõude, sest Venemaa tahab kehtestada rahu ja kaitsta inimesi Ukrainas. (Swinford 2014)

Vene valitsuse liikmed on süüdistanud uut valitsust Kiievis, vägivaldses eelmise seadusliku valitsuse kukutamises ja fašistid ja anti-semiidid ohustavad venelasi ja venekeelseid.

3.7.1. Propoganda sõda

Vene telekanalid näitasid eetris teateid põgenutele Venemaale, samas teatati hukkunutest Krimmi enne Vene ülevõtmist. Vladimir Putin eitas, et väed Krimmis olid vene väed ja kui küsiti nende vormirõivaste kohta, vihjas ta, et nad oleksid võinud osta neid armees ülejääkide kauplustes. Samuti Putin ütles, et väed olid kohalikud enesekaitse rühmad. (LIPMAN, 2014)Paljud need väited on ümber tehtud ja mõned on isegi vastuolus ise

Venemaa valitsusega. Välisajakirjanikud ei näinud mingeid tõendeid põgenike väljarändest ja samuti puuduvad tõendid ka humanitaarabist. (Reuters 2014)

Vaatamata sellele, et kõik poliitikud annavad oma hinnangu sündmustest, tundub, et põhjendused mida kasutab Venemaa valitsus praeguse kriisi ajal jäi puudu usaldusväärsest. Sõltumatu Krimmi uudised, turuvõimalused on blokeeritud, pidades silmas Krimmi referendumit ja liitumist Venemaaga. Venemaa valitsuse eesmärgiks ei olnud ainult tagada enamuse Krimmis, Vladimir Putin tahab jääda samuti popolaarseks kodumaal. Vastavalt ühele küsitlusele, kus umbes 70% küsitletud venelastest olid heaks kiitnud Putini poliitika Ukrainas ja Krimmi lisamise Venemaaga. (BBC 2014c)

Vene ja Ukraina allikad üksteisest sõnastuse poolest sündmustest erinevad väga. (HIGGINS, 2014) Ukraina valitsus ja Lääne meedia nimetavad Donetskis oblastis valitsushooneid hõivanud võitlejaid terroristideks ja separatistideks, Venemaa meedia ja võimud aga järjekindlalt väljendit föderaliseerimise toetajad, Ukraina üleminekuvalitsused Kiievis rääkides kasutatakse aga väljendit Bandera hunta (Ukraina rahvulase Stepan Bandera järgi), samuti epiteete fašistlik ja natsionalistlik. (Kramer 2014) Venemeelsete meelevaldajate ja võitlejate kohta on Ukraina meedias kasutatud väljendit „koloraado mardikad“, vihjates nende poolt kantavatele Georgi lintidele. (Sindelar 2014)

4. JULGEOLEKU OLUKORRA HALVENEMINE TERVESMAAILMAS: KAS ON TEKKINUD UUS KÜLM SÕDA?

Arvestades olukorra tõsidust Euroopa julgeolekutandril, tekkis mõte jagada olukorda nelja suursündmuse eel, milleks on I maailmasõda, II maailmasõda, kahepooluselise maailma lõpp ja tänane olukord, mille tagajärgi me veel ei tea. Arvestades teema mahukust, ei saa lühikeses kirjutises olla eriti põhjalik, kuid põhijooned kasvõi edasise arutelu tarvis võiks visandada.

USA senatoor John McCain sõnastas oma nõil päevil peetud kõnes: „Meie jaoks võib ju kõlm sõda läbi olla, kuid Vladimir Putini jaoks kestab see edasi.“ Kogu Venemaa praegust välispoliitilist mõtlemist ja välispoliitika teostamist dikteerib mentaliteet, mille aluseks on arusaam globaalsest vastasseisust läänega ning võitlusest mõjusfääride pärast Euroopas.

Venemaa jaoks on sõda ja sõjaline okupatsioon välispoliitika instrument suhetes teiste Euroopa riikidega. Gruusia sõda 2008. aastal võis mõni heauskest optimist kantud tõlgendaja pidada ehk veel „tööõnnetuseks“, sissetung Ukrainasse tähendab juba kindla tegevusmustrit väljakujunemist. Ning jätkem siinkohal kõrvale Moskva muinasjutud Krimmis tegutsevatest „omakaitsevaelastest“. Mida ei suuda saavutada diplomaatia ja tavapäraste poliitiliste vahenditega, võetakse jõuga, Seda juhul, kui Venemaa juhtkonnal on alust eeldada, et neile ei asuta vastu, rakendades sõjalist või sellega võrdväärset jõudu. Venemaa suutlikkus sõjalistjõudu kasutada on viimastel aastatel oluliselt kavanud. Veel kaks- kolm aastat tagasi oli Vene relvajõudude ohvitserkond 2008. aastal alanud kõikehõlmava armeereformi mõjude tagajärjel osalselt demoraliseerunud, relvajõudude struktuur ja üksused ümberformeerimisest ja ümber paiknemisest segi löödud. Uue relvastuse ja varustuse hangete tulemusena hakkas moodsat sõjatehnikat arvestavates kogustes jõudma kõigepealt strateegilise väejuhatuse Lõuna üksusteni, viimasel kahel-kolmel aastal on ümberrelvastamise pearõhk nihkunud Vene lääne suunal paiknevatele üksustele. Kõik see on aidanud tõsta lahnguvõimet, see tõus lähiaastatel tõenäoliselt jätkub.

Ukraina on sattunud sellisesse olukorda, kus igapäevaselt võib vallanduda Venemaa sõjaline invasioon. Venemaa srendas 2015. aastal oma riigikaitse eelarvet 30%. Täiesti uus sõjatehnika, mida Venemaa oma 9. mail võiduparaadil kindlasti demonstreerib võimsalt.

NATO Euroopa vägeda ülemjuhataja kindral Philip Breedlove väljendas 17. augusti 2014. intervjuus arvamust, et Venemaa võib korrata „Ukraina stsenaariumit“ ka teistes Ida-Euroopa riikides. Venemaa demonstreerib Ukraina näitel „uut sõjapidamisviisi“. Kindrali sõnul on tähtis NATO riikidel olla valmis uuteks „roheliste mehikeste“ liikumiseks (UNIAN 2014)

Jälgides Venemaa julma ja julget tegevust Ida-Ukrainas on Põhjamaade huvi järjest suurenenud uute tehnoloogiate arendamisele, et tõsta sõjaväelist võimkust moderniseerida lahinguvälja tingimusi, mis võimaldavad juhtimiskeskus töötajatel kiiresti reageerida muutuvale töökeskkonnale. (BBC 2014d)

Rootsi valitsuses läbivaatusel olnud ettepanek, tõsta sõjaväelisi kulusi, kaitsmaks oma territooriumit ja strateegiliselt tähtsat Läänemerel, andis põhjust just järjest suurenev Venemaa poolne agressioon Ukrainas.

„Kriis Ukrainas näitab meile just seda, et me peame tagasi pöörduma oma algse kaitse doktriini poole, võimekus kaitsta oma piire. See kriis toob esile, just eelkõige meie haavatust Läänemerel, me peame tugevdama oma kohalolekut ja sõjalist võimekust siin. NATO liikmelisus on just parim pikaajaline lahendus“.

„Kui palju inimesi uskus et Venemaa läheb Krimmi? Sama argument võib osutada tõeks ka Balti riikide suhtes. Kriisis Ukrainas tuleks tõsiselt suhtuda Lääne riikide jõududel, pakkudes kiiret neile liitu EL-iga.“

„Rootsi kaitsevõime on tõsiselt nõrgenenud viimase 10 aasta jooksul, just tänu valitsus poolt tehtud madalad kulusitele.“ (Björklund 2014)

4.1. Mis on külm sõda?

Seni pikim rahuperiood kaasaegses Euroopas. Euroopa oli jagatud kaheks – NATO ja Varssavi Lepingu Organisatsiooni vahel. Tegelikult USA ja NSV Liidu vahel. Nendel organisatsioonidel ei olnud muud ühist, kui see, et kumbki ei oleks sõjast väljunud võitjana. NATO oli heidutusorganisatsioon, võimas senikaua, kuni sõda ei ole. VLO oli NSV Liidu sandarm, kellel oli kaks funktsiooni, legaliseerida NSV Liidu vägede viibimine Kesk-

Euroopas ja hoida relvajõul kommunistlikke satelliitriike NSV Liidu mõjusfääris. Sõda ei hoidnud ära mitte kõrge moraal ja humanism, terve mõistus ega respekt riikide iseseisvuse vastu. Sõja hoidis ära teadvustatud hirm, et hukka saavad kõik, ka poliitiline ja ärieliit, kellele piiratud sõda oleks võinud kasulikuna näida. Aga sõja puhkemist kardeti, ehk isegi rohkem kui I ja II maailmasõja eel. Vastamisi olid aga selgelt demokraatlik lääts ja totalitaarne ida. Esimest korda oli rindejoon demokraatia ja diktatuuri vahel. Kuid külm sõda lakkas kuidagi iseenesest. “Kurjuse impeerium”, mille kokkuvarisemist ei uskunud peaaegu keegi, lihtsalt kadus, peaaegu ilma verevalamiseta.

1991 ennustas Francis Fukuyama “Ajaloos lõpus”, et liberaalne demokraatia on võitnud, sõjad ja suured konfliktid on jäänud minevikku. Maailmas domineeris jagamatult USA. Tagantjärele on hea osatada, oh sinisilmsust. Kuid nii paljud uskusidki. Jälle on läinud kõik teisiti. 1990-ndatel pürgis demokraatlik maailm blokkideta Euroopa poole. Räägiti NATO tarbetusest. Ei soovitud märgata Karaganovi doktriini, kus olid selgelt püstitatud eesmärgid ja vahendid Venemaa mõjusfääri taastamiseks endise NSV Liidu territooriumil. Kuni 2008. aastani Vene-Gruusia sõjani peeti seda siseriiklikuks tarbeks mõeldud retoorikaks. Arvati, et riikidevahelised sõjad on tulevikus mõeldamatud, valmis tuleb olla üksnes asümmeetrilisteks konfliktideks. Täna on juba üksikuid lääne liidreid, kes mõistavad, et nii see ei ole. Kuid kas Putini rongi, mis on juba hoo sisse saanud, suudetakse rahumeelselt peatada, nagu Hitleri rongi ei suudetud? Hirnutav paralleel ilmnes sinisilmsetes kommentaarides, et Venemaa ei taha Ukrainat, isegi mitte Ida-Ukrainat, kuna ta ei suuda seda majanduslikult hallata. Poolteise kuu eest räägiti seda ka Krimmi kohta. Kes teab, äkki kahe aasta pärast ka Poola ja Soome kohta? Putin on läinud Karaganovi doktriinist kaugemale. Karaganov ei näinud ette võõraste territooriumide anneksioone Venemaa kasuks. Nii kohutavalt sarnane on kogu lääne eliidi retoorika 1930-ndate aastate lõpuga võrreldes. Diktatuuri käitumismudel ei ole loogiliselt hõlmatav. Irratsionaalne imperialism pimestab ka suuri rahvahulki, kes on valmis taluma viletust suurriikluse nimel. Putin ei peatu mille muu kui jõu ees ja sellest oleks aeg aru saada.

4.2. Sanktsioonid Venemaa tegevuse vastu

Lääne liidrid on kindlameelselt hukka mõistnud Vladimir Putini tegevust. Vene väed olid Krimmis kohal, kuid arvati, et on hulk erinevaid võimalusi tasakaalustada olukord. Suurbritannia valitsus teatas, et ministrid ei lähe talve paraolümpia mängudele Sotši, Vene

Musta mere rannikul. Liberaaldemokraatlikud ministrid olid juba enne otsustanud mitte osaleda, protestiks Venemaa anti-gei aktsioonile. USA administratsiooni avaldus oli agressiivsem kui, Euroopa Liidu juhtkonnal.

12. märtsil Euroopa Liit kokkulepitud raamistiku sanktsioone Venemaa vastu esimesed külma sõja lõpust alates. Sanktsioonid hõlmasid sissesõidukeelud ja viisapiirangud ning varade külmutamine ametnikel. Ametnike nimed ei olnud veel kindlalt selgunud, kuid Venemaa ütles, et vastab pegeeldab sanktsioone Euroopa Liidule.

Sarnased sanktsioonid olid leitud ka USA poolt samuti 12. märtsil: senat nõustus meede, et on ette nähtud 50 miljonit dollarit Ukraina demokraatia, valitsemise ja kodanikuühiskonna abiks ja 100 miljonit dollarit täiustatud turvalisuse koostöö Ukraina ja teiste piirkonna riikidega, samuti 1 miljardit dollarit laenutagatise ja mitu miljonit otsetoetustele.

Ajutine Ukraina peaminister Arseniy Yatseniuk, kes oli Washingtonis visiidil ütles, et uus valitsus on valmis arutama õiguste kaitset venekeelsetest Venemaa valitsusest ja oli avatud volituste suurendamises autonoomse Krimmi poolsaare valitsuse hõlmavad küsimused nagu maksustamine ja keel.

USA sanktsioonid loodud USA Magnitski seadusel, mille eesmärk on karistada seotuid isikuid Sergei Magnitsky surmaga, pärast pettuse paljastamist, et laiendada seotud ametnike sissetungi Krimmi. Euroopa Liit kaalus ka sarnaseid meetmeid. Need sanktsioonid võivad tunduda tähtsusetu võrreldes sõjalise tegevusega, paljud analüütikud ütlevad, et sihipärased sanktsioonid saavad väga tõhusad olla Vene eliidile. Paljud juhtivad venelased omavad märkimisväärseid varasi Euroopas (eriti Londonis) ja kasvatavad oma lapsi Lääne institutsioonidega. Teades meelevaldset Vene võimu, Venemaa juhd on teadlikud oma haavatavast poliitilistest muutustest või kokkupõrked Venemaal. Paljud eelistavad hoida avatud võimalust lahkuda riigist. Viisakeeld oleks Venemaa juhtidele väga halb. See valik on lepitud kokku USA ja Euroopa Liidu juhtide ja nimede loetelu, mille väljatöötamisel peetakse nõu nende kahe vahel.

USA finantssanktsioonide, Euroopa keeld importiva Iraani nafta ja gaasi oli sügav mõju Iraani majandusele. On avaldatud arvamus, et sarnased sanktsioonid Venemaa vastu oleksid tõhusad. Probleem on sellest, et Ida-Euroopas on väga suur sõltuvus Venemaa gaasist. Kuigi on olemas mitmeid programme, näiteks ehitada uusi torujuhtmeid ning suurendada suutlikust käsitleda imporditud veeldatud maagaas (LNG), et püüda vähendada sõltuvust

nendes liikmesriikides Venemaa gaasist. Vene majandus on samuti sõltuv Euroopa Liidu kaubandusest. Ühendkuningriik ei ole suures sõltuvuses Vene gaasist, UK enamikud tarvikud pärit kohalikest allikatest Noorast ja Hollandist.

Kommentaatorid viitavad ka sellele, et lääneriigid on ÜRO Julgolekunõukoguga pidanud esitama otsuse, milles mõistetakse hukka Vene meetmeid.

Tundub, et Hiina ei pruugi Venemaa vastu olema. Hiina valitsuse pressiesindaja 2. märtsil ütles, et „on põhjust, miks selline olukord Ukrainas on“. (FMPRC 2015)

Hiina artikkel riigi kontrolli meediaagentuur hiljem kritiseeris, et Lääs üritab Venemaad välistada poliitilisest kriisist, kuid neil ei õnnestu. Artikkel ütleb, et Lääs peaks teretunud olema Vene probleemide lahendamiseks ja aktsepteerida, et Ukraina on polariseeritud ja asja mitte hullemaks teha. (News 2014)

Samas on Hiinas toetatud Ukraina territoriaalset terviklikkust ja rõhutasid vajadust sõbralikudes suhetes Ukrainaga. (China's Xi urges political solution to Ukraine crisis 2014)
Üldiselt Hiina tahab hoida madalat profiili selles kriisis.

4.3. Teised riigid endises Nõukogude piirkonnas

Venemaa on tükk aega väitnud, et nende poliitika on venekeelse elanikkonna kaitseks. Venemaa rahvusliku julgoleku strateegia 2020. aastani, mis kinnitatai 2010. aastal, kuid 2000. aasta käivitatud doktoriiin teatab kavatsustest kaitsta Vene kodanike huve ja õigusi. (Grigas 2012, 11) Mõningad riikide juhid, kes asuvad Venemaa lähedal, on eriti mures Krimmis arengute pärast. Kardetakse, et Venemaa võib agressiivselt käituda.

4.3.1. Moldova ja Transnistria

Energia ja kaubandus on väga tähtis Moldovale, mis on täielikult sõltuv Venemaast. On olnud visiit Moldovasse, kus Moldova amtnikud kaebasid intensiivse Vene surve ettepaneku allkirjastada assotsiatsioonilepingu EL Vilniuse tippkohtumisel novembris 2014. aastal Dmitr Rogozin, Venemaa asepeaminister ütles: „Energia on oluline. Külma aastaeg on lähedal. Talv on tulekul. Loodame, et te ei külmu talvel“.Nagu Gruusias „külmutatud konflikt“, mis järsult vähendas Moldova tegutsemise vabadust oma valitud poliitikas. Transnistria on tõsiselt venekeelse elanikkonna idas Dnestri jõe piirneb Lääne-Ukrainaga.

Peale Nõukogude Liidu kokkuvarisemist, puhkes lühike sõda Transnistrias. Moldova ja Rumeenia kõnelejad tahtsid oma iseseisvuse. Moldova kaotas selle lahingu. Separatistliku piirkonna, kuid see ei ole ametlikult tunnustatud Venemaa (Lõuna-Osseetia ja Abhaasia, Gruusia, on ainultmõned tunnustanud Transnistria iseseisvust). (Vasovic 2014) Venemaa toetab Transnistriat ka rahaliselt ning väljastab Vene passe. (Peleschuk 2013)

Härra Rogozin on nimetanud Transnistria probleemi oma visiidist saranastas Moldovat rongiga, mis liigub raskelt Euroopa Liidu suunas. Ta ütles, et Moldova võis kaotada osa oma vagunitest teel Euroopa Liiduga ühinemise suunas ja üks nendest vagunitest on Transnistria.

Euroopa Liit leiab, et Moldova on rakendanud kõik nõuded selle viisanõude kaotamise jaoks, (Commission assesses the implementation of Visa Liberalisation Action Plans by Moldova, Ukraine and Georgia, 2014) ja teeb edukat koostööd teiste EL-i liikmesriikidega ja Ukraina rände haldamise ja piirikontrolli. Arvestades edusamme, Euroopa Liit on kokku leppinud, et viisanõudest neile Moldovas kellel on bomeetrilin pass. Moldova on teinud edusamme ka inimõiguste rakendamises ja oma kodanike võrdsustamises.

Moldova president septembris ütles, et Moldova võiks säilitada oma pro-EU kursuse: „Moldova jätkab oma teed Euroopa integratsiooni. Meil on Euroopa integratsiooni programm, mida me kehtestame sõltumata väidetest, et ei ole funktsinäärikas.“ Ja jätkas: Inimesed peavad mõistma, et nad ei saa pideva surve all olla. Kadanikel peab olema võimalus valida riigi juhtkond, kes teeb nii, et mitte tugineda ühe ainsa energiaallikale.(Reuters 2013)

Kuid kõik ei poolda Moldova Euroopa integratsioon. 22. novembril oli peamiselt eakad Moldova korraldatud kommunistlik partei, kes protesteerisid assotsiatsioonilepingu vastu. Vaatamata hoiatustele, Venemaa ja mõned opositsioonid kodumaal, Moldova valitsus 29. novembril parafeerunud assotsiatsioonilepingu. Vene pealetung Krimmis ja Vene väed Ida-Ukrainas, oli üha rohkem hirmu tekitanud. (EEAS 2015)

4.3.2. Baltimaad

Eestis ja Lätis on ven rahvusest elanikkonda umbes 25%, Leedus vene rahvusest elanikkond on palju väiksem, umbes 6%. Kuigi Balti riigid on Euroopa Liidu liikmesriigid ja NATOs, nende majandused jäävad seotuks Venemaaga, sealhulgas on energiaturul. Nad kasvasid väga kiiresti, enne finantskriisi. Kuid nende täitmine on olnud kirjum ajast. Venemaa on kasutanud majanduslikke vahendeid, et püüda mõjutada mõningaid sisepoliitikat Balti riikides: üritab veenda Lääne ettevõtetel investeerida energia projektid ja eelkõige kasutades

gaasi ja nafta eksporti ja on lennanud sõjalennukid oma piiride lähedal, mis põhjustas NATO joad käivitatud mitu korda. (Krutaine 2014)

Iga Venemaa sõjategevus Balti riikide vastu tundub olevat ebatõenäoline, eriti arvestades nende ühinemist NATOga, kuid arengud Ukrainas on tekitanud närvilisust. 3. märtsil Leedu president Dalia Grybauskaitė ütles pressikonverentsil: „Tänu olgu Jumalale, et me oleme NATO liikmed“.

4.3.3. Kesk-Aasia

Kasahstanis on vene keelset elanikkonda 24%, Kõrgõstanis on umbes 13%, Usbekistanis on umbes 6%, Türkmenistanis umbes 4% ja Tadžikistanis vaid 1%. (Factbook 2014) Kesk-Aasia riikide valitsused on võtnud erinevaid radu iseseisvumisest, Kasahstan, ülekaalukalt suurim ja kõige olulisem, liikudes Venemaale ja tolliliiduga ühinemist. Venemaa sissetung Krimmi tekitas ka neile ohtu territoriaalsest terviklikkust. Nad ei taha tekitada separatistlike tundeid oma vene elanikkonnas või muu vähemus rahvastele teatud piirkondades. Nagu Hiina on hoidnud madalat profiili. (Chatham House 2014)

4.3.4. Valgevene

Kuigi valgevenelased kuuluvad eraldi rahvusse, on see väga kähedane vene keelsele. Praegu Aleksandr Lukašenko juhtimise all on kehtinud alates 1994. aastast ja majandus on vaevalt reformitud alates Nõukogude ajast. Euroopa Liit külmutas oma partnerlus- ja koostöölepingu 1997. aastal vastuseks poliitilisele olukorrale riigis ja Eli sanktsioonide olemasolu. Valgevene oli asutajaliige Venemaa juhitud tolliliidu 2010. aastal ja sisse astunud Euraasia Liitu, aasta hiljem. (EEAS 2014)

4.3.5. Kesk-Euroopa

Endistes kommunistlikes Kesk-Euroopa riikides nagu Poola, Ungari, Tšehhi Vabariik ja Rumeenia ühinesid Euroopa Liiduga 2004. ja 2007. aastal. Vaatamata sellele, et olid erimeelsused, näiteks Ungari poliitiliste muutuste, et mõned nägid kokkusobimatust EL-i liikmeks, lainemised on olnud suhteliselt edukad. Poola, eelkõige hinnatakse sageli, et on

teinud väga suuri edusamme ja tõstnud elatustaset. Kesk-Euroopa liikmesriikide liitumine NATOga toimus kolme laienemisega 1999-2009.

4.3.6. Kaukaasia

Mingil määral väikese Kaukaasia riigid on juba kogenud oma „Ukraina hetked“ Gruusia pidas sõda Venemaaga 2008. aastal ning on kaotanud kontrolli Lõuna-Osseetias, kus toimus iseseisvus referendum. Iseseisvust ei tunnustanud enamik riike, välja arvatud Venemaa. Vene väed jäid territooriumile. Abhaasias, ka tehniliselt Gruusia osa on teine separatistlik territoorium, samuti tunnustatud Venemaa poolt, kuid väheste teiste riikidega. Armeenia on otsustanud liituda Venemaajuhitud tolliliiduga, olles tagasi lükatud EL-i poolt 2013. aastal. (Service 2014)

Azerbaidžaan on tegutsenud rohkem iseseisva poliitikaga, osaliselt tänu oma nafta ja gaasi varule. Tema suhted Läänega pingestab inimõiguste erimeelsus ja Venemaa pool vaenulikkust Armeeniaga Karabahhi mäe tõttu, mis praegu kuulub Armeeniale.

4.4. Jõudude tasakaal

Ukraina seisukohalt on sõjategevuse ajutine peatumine teretulnud võimalus oma majandus stabiliseerida. Ajaloost on teada palju juhtumeid, kus just sõjaline kaotus on riigi pikast unelemisest äratanud ja pannud tegema majanduslikult vajalikke reforme. On märke, et ka Ukraina võib minna seda teed. Koos avatud Euroopa Liidu turuga võib see kaasa tuua pika ja kiire majandustõusu. Majanduskasv aitab rahastada sõjaväge, mis vajab ka aega, et korrastada oma ridu ja anda vabatahtlikest koostatud pataljonidele korralik väljaõpe. Samal ajal saab Ukraina mitmesugust abi ka NATO riikidelt. See kõik peaks paari aasta jooksul kaasa tooma Ukraina sõjaväe võimekuse kiire kasvu praegusega võrreldes.

Venemaa jaoks on lisaks Donbassi subsideerimisele mureküsimuseks ka see, kuidas selle kaitset korraldada. Praegu koosneb nn Novorossija sõjavägi kohalikest vabatahtlikest ja Venemaa palgasõduritest. Aktiivse sõja lõppedes tuleb neid rühmitusi hakata ametlikeks sõjavõimudeks muutma. See ei pruugi pakkuda enam kõigile seiklejatele samasugust huvi,

sellal kui kohalikud tahavad oma töö eest palka saada. Tulemuseks võib olla Ukraina armeega võitlemiseks liiga väikesearvuline sõjavägi, mis läheb samas palju maksma.

Venemaa majandus käib samal ajal alla, vähendades nii Venemaa võimet investeerida sõjalisse võimekusse kui ka president Putini populaarsust. Venemaal on küll reserve, aga need suudavad allakäiku pidurdada vaid paariks aastaks. Ilma suurte investeeringuteta hakkab Venemaal langema isegi nafta ja gaasi tootmine, ähvardades Venemaad väga tõsiste probleemidega.

Tõenäoliselt pole lähiajal oodata mitte NSV lõpu stiilis kollapsit, vaid pidevalt venivat kriisi, vaikset allakäiku, mis aegamööda sööb investeerimisvõimet ja rahva vaimu.

Ukrainlastel on samal ajal kiusatus vastata venelastele nende endi relvaga ehk varustada Kaukaasia separatiste senisest võimsamate relvadega näiteks Venemaa soomustehnika ja võibolla ka kopterite vastu. Ise saavad nad Venemaad samal ajal madala intensiivsusega konfliktis nügida, oodates samas võimalust suureks vastupealetungiks.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida kas Ukraina põhjustas maailmas uue külma sõja? Töös selgus, et Ukraina kriis hõlmas kogu maailma. Konfliktist tegelikult ei saanud kasu ükski pool.

Miks Ukrainat on vaja Venemaale?

Ukraina on olnud tihedalt seotud Venemaaga, nii ajalooliselt, geopoliitiliselt ja geostrateegiliselt ja ka majanduslikult. Venemaa tegevus Ukraina piirkonnas, Krimmi okupatsioon on täielikult vastu rahvusvahelisele tegevusele.

Ukraina on olnud alati väga tähtis piirkond Venemaale, Krimmi kaudu saab kontrollida Musta mere regiooni, mis on tähtis kommunikatsiooni allikas Venemaa ja Kesk- ning Lõuna Euroopa vahel. Ukraina valdamisega sai Venemaa avaldada survet nii Polale, Tsehile, Slovakkiale, Ungarile ja Rumeeniale. Ukraina valdamine tegi Venemaa tugevamaks.

Kuidas Ukraina katsed Euroopaga liitumiseks katkesid?

Novembris 2013. aastal Viktor Janukovitš Ukraina president otsustas, et ta ei allkirjasta assotsiatsioonilepingu ning põhjaliku vabakaubanduspiirkonna kokkulepet Euroopa Liiduga. Meeleavaldused ja sõnavahetused toimusid Ukraina pealinnas Kiievis. Esitlused, eesotsas Lääne ukrainlased, kestsid enne uut aastat ja seejärel muutusid vägivaldseks, paljud meeleavaldajaid ja mõned turvatöötajad hukkusid.

21. veebruaril 2014 töötati kompromissilepinguga Prantsusmaa, Saksamaa ja Poola välisministrid, mis oleks kaasa toonud võimu jagamise valitsuses ja ennetähtaegsed valimised detsembriks 2014. Kuid järgimiseks päevaks kriisi hoog ootamatult tõusis, Viktor Janukovitš kadus pealinnast ja protestijad hõivasid peamised avalikud hooned Kiievis. Ukraina Parlament demonteeritakse Janukovitš oma volituste piires ja moodustati uus valitsus.

Kas Ukraina säilitab territoriaalse tervikuse?

27. veebruaril Krimmi poolsaare lennujaamades olid ümbritsetud tuvastamata sõjaväelasi, kes Lääne vaatlejate sõnul olid vene keeles rääkinud, kuigi Venemaa eitas seda. Sõjaväebaasid Krimmis olid ümbritsetud.

Katsed jõuda poliitilise kokkuleppele läbirääkimistel Pariisis 5. märtsil lõppes edutult ja järgmisel päeval Krimm liitus Vene Föderatsiooniga, lahkulöömine Ukraina riigist.

Uued võimud süüdistasid Venemaad. Kõik katsed otsida lahendusi läbirääkimiste teel ebaõnnestusid ning Venemaa ja Krimmi poolsaare asutused keeldusid rääkida Kiieviga.

Ukraina on lõhestunud riik poliitiliselt ja majanduslikult, on sügav usaldamatus. Peale traagilise ja verise ajaloo XX sajandil, eriti Stalini võimu ajal ja teise maailmasõja käigus, nüüd lugu majandusliku ebaõnnestumisega pärast iseseisvumise väljakuulutamist.

Ukraina oligarhid on ilmselt võimsamad, kui Venemaa koleegid, riigi suuruse suhtes. Kuid nende roll on ebaselge. Ukrainal on märkimisväärne sõjaline jõud, kuid seda jääb väheks. Analüütikud arvavad, et Venemaa oleks kõhelnud enne üritades okupatsiooni kogu Ukrainas.

Venemaa valitsus põhjendas oma tegevust õigustavalt öeldes, et vene keeles rääkijaid riigi idaosas ähvardas Kiev, "fašistlikud juhid". Kuigi paljud vene keeles rääkijaid arvavad, et tegevust on raske põhjendada õiguslikult.

Teisest küljest Janukovitši kõrvaldamine ei ole kooskõlas Ukraina põhiseadusega. Käesolev Krimmi asutus, kelle võimuletulek toimus kahtlases olukorras, on teinud koostööd Venemaa valitsuse kontrolli all meediaga Krimmis ja tahtis Venemaal esitada oma versiooni sündmustest, et tagada lahkulöömist rahvahääletusel ja suurendada populaarsust Venemaa valitsuse kodus.

Lääne liidrite tegevus, on täielikult vastuolus Ukraina suveräänsusele ja tekitas tõsist ohtu rahvusvahelises korralduses. Lääs leppis sihipäraste sanktsioonidega Venemaa ametnike loetelu koostamisel seostatud pealetungi eesmärgiga varade külmutamise ja sõidu keelud ja viisapiirangud. Diplomaatilised sanktsioonid, näiteks Venemaa väljasaatmist rühmast 8 ja lääneriigid koostasid resolutsiooni ÜRO Julgeolekunõukogu.

Suurim küsimus on, kas Vene väed suudava minna kaugemale ja Ukraina ülejäänud kolida. Venemaa teistes riikides asuvaid välismaal on väidetavalt mures selle dramaatilise eskaleerumist Vene presidendi Vladimir Putini poliitika taastamise privilegeeritud kera huvi.

Käesoleva lõputöö edasiarendamiseks saaks analüüsida erinevaid Ukraina sõja lahendusi, Vene-Ukraina majanduslikke suhteid.

Ukraina sõda on terve maailma jälgimise all ja puudutab paljusid, ning uurimisobjekte on ka erinevates valdkondades palju.

Bakalaureusetöö andis töö suurema ülevaate ja teadmise Ukrainas toimuvate sündmuste kohta ja see aitab paremini mõista Ukrainas toimuvat. Lisaks mõistis autor tööd kirjutades, kas Ukraina põhjustas maailmas uue külma sõja.

Sellest tulenevalt selles sõjas kumbki pool ei saa kasu ja prognoosida kuidas võiks konflikt lõppeda on suhteliselt raske.

VIIDATUD ALLIKAD

- About 50 armed men in military uniform seize Simferopol Airport in early hours of Friday. (2014). Retrieved from Interfax Ukraine:
<http://en.interfax.com.ua/news/general/193305.html>
- Appeal from the Ukrainian Association of International Law. (2014, March 5). Retrieved from <http://www.ejiltalk.org/appeal-from-the-ukrainian-association-of-international-law/>
- Arjakas, K. (2009). Molotovi - Ribbentropi pakti tagamaad: dokumente ja materjale. . Tallinn.
- Avakov: Yanukovych put on wanted list. (2014, february 24). Retrieved from <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/avakov-yanukovych-put-on-wanted-list-337476.html>
- BBC. (2014, february 28). As it happened: Ukraine crisis. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-26380336>
- Bolstering Growth Through Private Sector Reforms in Ukraine. (2014, January 22). Retrieved from <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2014/01/22/opportunities-and-challenges-for-private-sector-development-in-ukraine>
- Captured Russian troops 'in Ukraine by accident'. (2014, August 26). Retrieved from BBC NEWS: <http://www.bbc.com/news/world-europe-28934213>
- Commentary: West should work with, not against, Russia in handling Ukraine crisis. (2014). Retrieved from http://news.xinhuanet.com/english/indepth/2014-03/03/c_133154966.htm
- Commission assesses the implementation of Visa Liberalisation Action Plans by Moldova, Ukraine and Georgia. (2014). Retrieved from http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1085_en.htm
- Crimea parliament declares independence from Ukraine ahead of referendum. (2014, March). Retrieved from RT question more: <http://rt.com/news/crimea-parliament-independence-ukraine-086/>
- Crimea referendum: early results indicate 'landslide' for secession – as it happened. (2014, March 17). Retrieved from The Guardian:
<http://www.theguardian.com/world/2014/mar/16/crimea-referendum-polls-open-live>
- Crimean Tatars, pro-Russia supporters approach Crimean parliament building. (2014). Retrieved from <http://en.interfax.com.ua/news/general/192882.html>

- Diplomaat: assotsiatsioonileppe edasilükkamine võis olla Janukovõtši taktikaline otsus. (2013). Retrieved from <http://eesti.info/uudised/uudis.php?uid=1736279>
- Direct Line with Vladimir Putin. (2014, Aprill). Retrieved from Kremlin: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20796>
- EuroMaidan rallies in Ukraine - Dec.9. (2013, december 10). Retrieved from <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/euromaidan-rallies-in-ukraine-live-updates-332341.html>
- Goldman, M. I. (2008). Putin, Power, and the New Russia.
- Herd, G. P. (2005). The "Orange revolution" Implications for stability in the cis. Conflict Studies Research centre.
- Hewitt, G. (2014, March). Crimean parliament formally applies to join Russia. Retrieved from BBC NEWS: <http://www.bbc.com/news/world-europe-26609667>
- HIGGINS, A. (2014, april 16). In Ukraine, Russia Plays a Weighted Word Game. Retrieved from The New York Times: http://www.nytimes.com/2014/04/17/world/europe/in-ukraine-russia-plays-a-weighted-word-game.html?_r=0
- In Ukraine, Protests Highlight 'Generational Rift'. (2015, May 7). Retrieved from Radio Free Europe Radio Liberty: <http://www.rferl.org/content/ukraine-protests-generational-divide/25182439.html>
- Independent, T. (2015, april 15). Former Ukraine Prime Minister Yulia Tymoshenko is freed from prison. Retrieved from [www.independent.co.uk](http://www.independent.co.uk/news/world/asia/former-ukraine-prime-minister-yulia-tymoshenko-is-freed-from-prison-9146300.html): <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/former-ukraine-prime-minister-yulia-tymoshenko-is-freed-from-prison-9146300.html>
- International, I. J. (2014, January 17). Re-activated 'Kilo' SSK programme brings capability upgrade for Russia's Black Sea Fleet.
- Interview: Kosovo-Crimea Parallel Is 'Completely False,' Says Ex-Diplomat. (2014, March 14). Retrieved from Radio Free Europe Radio Liberty: <http://www.rferl.org/content/crimea-kosovo-parallels-louis-sell-interview/25297444.html>
- Karabakh Foreign Ministry Issues Statement on Crimea. (2014, March 17). Retrieved from Asbarez: <http://asbarez.com/120687/karabakh-foreign-ministry-issues-statement-on-crimea/>
- Keegan, J. (2009). "Teine Maailmasõda". varrak.
- Kramer, A. E. (2014, April 17). Demands That Jews Register in Eastern Ukraine Are Denounced, and Denied. Retrieved from The New York Times: <http://www.nytimes.com/2014/04/18/world/europe/efforts-to-register-jews-in-ukraine-are-denounced-and-denied.html>
- Kramer, A. E. (2014). Ukraine Turns to Its Oligarchs for Political Help. The New York Times.

- Küllo Arjakas, H. A. (1989). "Molotovi-Ribbentropi paktist baaside lepinguni". Dokumente ja materjale. Tallinn: perioodika.
- Lang, A. (2014, May 4). International Court of Justice Opinion on Kosovo's declaration of independence. Retrieved from Parliament Business: <http://www.parliament.uk/briefing-papers/SN05948/international-court-of-justice-opinion-on-kosovos-declaration-of-independence>
- Learned, L. (n.d.). The Kosovo Report . Retrieved from <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/6D26FF88119644CFC1256989005CD392-thekosovoreport.pdf>
- Lungescu, O. (2014, August 28). НАТО опубликовало спутниковые снимки, подтверждающие вторжение РФ. Retrieved from <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/08/28/7036096/>
- Mackinnon, M. (2014). Globe in Ukraine: Russian-backed fighters restrict access to Crimean city. Retrieved from <http://www.theglobeandmail.com/news/world/tension-in-crimea-as-pro-russia-and-pro-ukraine-groups-stage-competing-rallies/article17110382/#dashboard/follows/?cmpid=tgc>
- Magocsi, P. R. (1996). THE AGREEMENT OF PEREIASLAV "History of Ukraine". Toronto.
- Military. (2015). Retrieved from <http://www.globalsecurity.org/military/hotdocs.htm>
- Moldova. (2015). Retrieved from http://eeas.europa.eu/moldova/index_en.htm
- Moldova says will stick to pro-Europe course despite Russian pressure. (2013). Retrieved from <http://www.reuters.com/article/2013/09/04/us-moldova-russia-idUSBRE98312F20130904>
- Moscow asks for restoration of Yanukovich-signed agreement as Kerry heads for Kiev. (2014). Retrieved from FOX NEWS: <http://www.foxnews.com/world/2014/03/04/russia-tightens-grip-on-crimea-as-west-scrambles-to-respond/>
- Nations United. (1994, December 19). General Assembly Security Council. Retrieved from http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/49/765
- Nordic Battlegroup (2015). Retrieved from <http://www.forsvarsmakten.se/en/about/our-mission-in-sweden-and-abroad/international-activities-and-operations/nordic-battle-group/>
- Obama and Merkel warn Russia of economic sanctions over Ukraine. (2014, May). Retrieved from The Guardian: <http://www.theguardian.com/world/2014/may/02/obama-merkel-warn-russia-economic-sanctions-ukraine>
- OECD Territorial Reviews: Ukraine . (2014, february 10). Retrieved from http://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/oecd-territorial-reviews-ukraine-2013_9789264204836-en

- Peleschuk, D. (2013). Transnistria: Russia's beachhead in Europe. Retrieved from <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/europe/130913/transnistria-russia-europe>
- Pelton Johnson, T., & Miller. (1994). Russian Security After the Cold War.
- Polityuk, P. (2014, February 24). Ukraine calls for aid, says needs \$35 billion in next two years. Retrieved from <http://uk.reuters.com/article/2014/02/24/uk-ukraine-aid-idUKBREA1N0EI20140224>
- Protests continue in Kyiv ahead of Vilnius EU summit. (2013, November 27). Retrieved from Euronews: <http://www.euronews.com/2013/11/27/protests-continue-in-kyiv-ahead-of-vilnius-eu-summit/>
- Repressive new laws in Ukraine will harm human rights defenders and ngos. (2014, January 22). Retrieved from <https://www.frontlinedefenders.org/node/24719>
- Russia 'grants Ukraine's Viktor Yanukovich protection'. (2014, february 27). Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-26367722>
- Russia Warns It Is Ready To Place Eastern Ukraine 'Under Its Protection'. (2014, March). Retrieved from Business Insider: <http://www.businessinsider.com/russia-warns-eastern-ukraine-over-riots-2014-3>
- Russian Threat Re-Energizes Sweden's Push To Join NATO, Boost Spending. (2014). Retrieved from <http://archive.defensenews.com/article/20140316/DEFREG01/303160008/Russian-Threat-Re-Energizes-Sweden-s-Push-Join-NATO-Boost-Spending>
- Shektsosov, A. (2014, May 7). Extremism in South-Eastern Ukraine. Retrieved from <https://www.opendemocracy.net/od-russia/anton-shekhovtsov/dangers-of-extremism-in-southeastern-ukraine-far-right-eurasianism-slavic-unity>
- Sindelar, D. (2014, April 28). What's Orange And Black And Bugging Ukraine? Retrieved from <http://www.rferl.org/content/ukraine-colorado-beetle-separatists/25365793.html>
- Sindelar, D. (2015, april 18). Was Yanukovich's Ouster Constitutional? Retrieved from <http://www.rferl.org/content/was-yanukovichs-ouster-constitutional/25274346.html>
- Situation in Ukraine. (2014, September 17). Retrieved from [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Del/Dec\(2014\)1207/1.5&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Del/Dec(2014)1207/1.5&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383)
- Smith, B. (2013). Eastern Partnership summit in Vilnius: carrots v sticks - Commons Library Standard Note. Retrieved from parliament.uk: <http://www.parliament.uk/business/publications/research/briefing-papers/SN06766/eastern-partnership-summit-in-vilnius-carrots-v-sticks>
- SRÜ põhikiri . (n.d.). Ustav SNG.
- Statement by the Russian Ministry of Foreign Affairs regarding the adoption of the Declaration of Independence of the Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol.

- (2014, March 12). Retrieved from Sevastopol News:
<http://www.rusemb.org.uk/foreignpolicy/1752>
- Students in Ukraine threaten indefinite national strike. (2013, November 26). Retrieved from Euronews: <http://www.euronews.com/2013/11/26/students-in-ukraine-threaten-indefinite-national-strike/>
- The Minsk Agreement. (December 8, 1991.).
- The protest movement of Maidan in Kiev at the EESC. (2014, January). Retrieved from The President European Economic and Social committee:
<http://www.eesc.europa.eu/?i=president.en.my-news.30579>
- the world factbook. (2015). Retrieved from central intelligence agency:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>
- Two die in rallies outside Crimean parliament, says ex-head of Mejlis. (2014, February 26). Retrieved from KyivPost: <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/two-die-in-rallies-outside-crimean-parliament-says-ex-head-of-mejlis-337708.html>
- Ukraine and EL trade. (2015, April). Retrieved from European Commission:
<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/ukraine/>
- Ukraine crisis: Nato images 'show Russia troops'. (2014, AUGust). Retrieved from BBC NEWS: <http://www.bbc.com/news/world-europe-28972878>
- Ukraine crisis: Poroshenko and Putin set for Minsk talks. (2014, August 26). Retrieved from BBC NEWS: <http://www.bbc.com/news/world-europe-28933073>
- Ukraine crisis: Russia isolated in UN Crimea vote. (2014, March 15). Retrieved from BBC NEWS: <http://www.bbc.com/news/world-europe-26595776>
- Ukraine ex-PM Tymoshenko calls for protests to continue. (2014, February 23). Retrieved from BBC: <http://www.bbc.com/news/world-europe-26306511>
- Ukraine protest: Police clash with pro-EU crowd in Kiev. (2013, November). Retrieved from BBC NEWS: <http://www.bbc.com/news/world-europe-25085790>
- Ukraine's Euromaidan: What's in a name? (2013, December 2). Retrieved from <http://archive.today/ZkH5V>
- Ukraine's capital Kiev gripped by huge pro-EU demonstration. (2013, December 8). Retrieved from BBC: <http://www.bbc.com/news/world-europe-25290959>
- Ukrainian MPs vote to oust President Yanukovich. (2014, february 22). Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-26304842>
- Ukrainians opt for EU membership, in particular the youth. (2015). Retrieved from <http://dif.org.ua/en/publications/press-relizy/dfefwgr.htm>
- Verma, S. (1014, February 25). Ukraine's depressing economic bind – and sovereign default risk. Retrieved from Euromoney:
<http://www.euromoney.com/Article/3312818/Ukraines-depressing-economic-bindand-sovereign-default-risk.html?single=true#ad-image-3782>

- Vilniuse tippkohtumine: läbimurre või patiseis? (2013). Retrieved from <http://www.icds.ee/et/sundmused/sundmus/vilniuse-tippkohtumine-labimurre-voi-patiseis/>
- Vladimir Putin in TV denial that Russian special forces are in eastern Ukraine. (2014, April 17). Retrieved from The Telegraph: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/10772235/Vladimir-Putin-in-TV-denial-that-Russian-special-forces-are-in-eastern-Ukraine.html>
- Whitmore, B. (2013, December 6). Ukraine's Threat to Putin Why the protests in Kiev could deal a major blow to official corruption in Russia. Retrieved from The Atlantic: <http://www.theatlantic.com/international/archive/2013/12/ukraines-threat-to-putin/282103/>
- Wishart, D. (2014, March 5). The Crisis in Ukraine and the Prohibition of the Use of Force: A Legal Basis for Russia's Intervention? Retrieved from EIJLTAKK: <http://www.eijltalk.org/the-crisis-in-ukraine-and-the-prohibition-of-the-use-of-force-a-legal-basis-for-russias-intervention/>
- Yanukovich: I'm still Ukraine's commander-in-chief. (2014, March 11). Retrieved from www.cnn.com: <http://www.cnn.com/id/101482927>
- ЕС признали присутствие российских войск в Украине. (2014, 09 18). Retrieved from <http://sprotyv.info/ru/news/5184-v-es-priznali-prisutstvie-rossiyskih-voysk-v-ukraine>
- Нато считают возможным повторение Россией «украинского сценария» в других странах. (2014, August 17). Retrieved from unian news: <http://www.unian.net/politics/952141-v-nato-schitayut-vozmojnyim-povtorenie-rossiey-ukrainskogo-stsenariya-v-drugih-stranah.html>
- Голодомор. (2002). Retrieved from <http://www.bibliotekar.ru/golodomor/>
- Казахстан признал результаты крымского референдума. (n.d.). Retrieved from 2014: <http://www.peacekeeper.ru/ru/?module=news&action=view&id=19886>
- Митинг «Мы вместе!» в поддержку принятия Крыма в состав Российской Федерации. (2014, March 18). Retrieved from <http://www.kremlin.ru/events/president/news/20607>
- Псы войны. Кто платит за наемников Путина?(2014, 07 3). Retrieved from <http://sprotyv.info/ru/news/1852-psy-voyny-kto-platit-za-naemnikov-putina>
- Рада лишила Януковича звания президента. (2015, February 04). Retrieved from <http://www.unian.net/politics/1040138-rada-lishila-yanukovicha-zvaniya-prezidenta.html>
- Рада определила дату начала агрессии со стороны России. (2015, April 21). Retrieved from Korespondent news: <http://korrespondent.net/ukraine/politics/3505998-rada-opredelya-datu-nachala-ahressyy-so-storony-rossyy>
- СМИ: Путин угрожал Баррозу взять Киев за две недели. (2014, September 1). Retrieved from pravda news: <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/09/1/7036456/>
- Штурм #Євромайдану. відео. (2013). Retrieved from Youtube : <https://www.youtube.com/watch?v=pL-6EGq28gw>

SUMMARY

In this Thesis, the author sought to answer the central question: „Did Ukraine Cause a New Cold War?“

Russia’s narrative, according to which the events in Crimea were driven and accomplished by local residents, simply does not stand up to the test. What we see instead is a swift coup attack carried out by Russian Special Operations Forces supported by the offensive actions of the Black Sea Fleet, in the absence of any sign of the alleged threat of Ukrainian nationalists. Paradoxically, Russian forces operated exactly as President Putin promised they would – behind the people. They had Crimean separatists establish political cover for the annexation – the referendum – and then used them as human shields to break the resistance of Ukrainian military. Thus, a numerically significant and heavily-armed Ukrainian force failed to halt the actions of the invaders.

Finally, one should not view what transpired in Crimea as a complete improvisation by Russia and a complete surprise to the Ukrainian military. It was not. A military exercise involving the Black Sea Fleet and almost the same amount of Russian troops that later invaded Crimea was carried out on the peninsula in March 2013. The meaning of these maneuvers was not lost to Ukrainians who conducted a counter-exercise in October 2013. It envisioned search and destruction of “a company-sized enemy infantry unit with armored vehicles that had captured an important government object”. However, when the invasion actually happened, the Ukrainian state was too weak and too disorganized to put up effective and decisive military resistance in Crimea.

Russia’s narrative that the conflict in the eastern Ukraine is nothing but a fight of local people for the right of self-determination and to protect themselves from fascism in Ukraine does not stand up to the test either. The involvement of combatants and the flow of weapons from Russia are way too extensive to be plausibly denied, and to be organized privately. It is impossible to imagine all these people and weapons to cross the border without the assistance of Russian border guard or “windows” created by Russian intelligence/security services. Hence, Russia is sustaining the conflict in Ukraine. However, the involvement of Russia’s

active military personnel in fighting is well masked - if it exists at all presently. Russian special forces might have been used to initiate the separatist activities – exploiting defections of tens of thousands of Ukrainian police and security officers – and withdrawn afterwards. It is quite likely that retired/overtly retired high-level professionals like Zhdanovich are used to lead and coordinate the activities of separatist units. According to Ukrainian sources, the spearhead of separatist fighting strength in the eastern Ukraine presently comprises elements that defected to these separatists (a Crimean Alfa unit of the SBU and a Berkut special-police detachment) as well as the Chechens.